

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลัง
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

**FINANCIAL RESTATEMENTS OF THAI LISTED COMPANIES:
REASONS AND DATA ATTRIBUTES**

โดย

อาจารย์ สุฎีกา รักประสูติ
อาจารย์ประจำคณะการบัญชี

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

2559

ชื่อเรื่อง: การศึกษาสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลัง
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัย : อาจารย์ สุภิกา รักประสูติ

สถาบัน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีที่พิมพ์ : พุทธศักราช 2559

สถานที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

จำนวนหน้างานวิจัย : 56 หน้า

: ศูนย์บริการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำสำคัญ การปรับงบการเงินย้อนหลัง

ลิขสิทธิ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับงบการเงินปี พ.ศ. 2557-2558 เป็นการ วิจัยประยุกต์เชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาเพื่อ 1) ให้ทราบสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับ งบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนฯ 2) เปรียบเทียบขนาดและผลประกอบของการบริษัทที่ปรับ งบการเงินจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด 3) วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มี การปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนฯ และ 4) เสนอแนะแนวทาง การตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนฯ 3 กลุ่ม อุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน รวมบริษัทประชากร 139 บริษัท และพบว่าบริษัทกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 45 บริษัท งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้บัตรตรวจสอบรายการเพื่อ ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัท และใช้ ตัวแบบจำลองงานวิจัยเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้ Regression Model ตลอดจน การสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชี ที่มีประสบการณ์ในการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทย

ผลการวิจัยสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า สาเหตุการปรับมากที่สุด ทั้ง 2 ปี คือสาเหตุจากการปรับใช้ มาตรฐานใหม่ รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และเมื่อศึกษาขนาดและผลประกอบของ การบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งเกิดจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความ ผิดพลาด พบว่าบริษัทขนาดใหญ่ที่มีผลการดำเนินงานขาดทุน มีสัดส่วนการปรับย้อนหลังมากกว่า บริษัทที่มีกำไร จากการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความ ผิดพลาดพบว่าส่วนใหญ่ความผิดพลาดลักษณะข้อมูลเกิดจากบริษัทย่อย สำหรับผลการตรวจสอบหา สาเหตุที่แท้จริง เพื่อเสนอแนะแนวทางการตรวจสอบพบว่า ผลกำไรจากการดำเนินงานส่งผลต่อการ

เติบโตของกิจการ และกิจการที่มีการเติบโตสูงจะมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดลดลง อาจกล่าวได้ว่า กิจการที่มีผลการดำเนินงานขาดทุน อาจเป็นสาเหตุที่แท้จริงให้มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุจากความผิดพลาดดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานาดและผลประกอบการที่ว่า กิจการขนาดใหญ่และมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานจะปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่ากิจการที่มีขนาดเล็กและมีผลกำไรจากการดำเนินงาน

จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า “สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานบัญชีของบริษัทขนาดเล็กมากกว่าขนาดใหญ่” และ “สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทขนาดเล็กมีมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่” นอกจากนี้ยังพบว่า “บริษัทกลุ่มตัวอย่างที่มีผลประกอบการขาดทุนมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด มากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการที่มีกำไร” ตลอดจนพบว่า “ลักษณะข้อมูลของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีลักษณะข้อมูลมีลักษณะแตกต่างกันแต่ส่วนใหญ่เกิดจากบริษัทย่อย

จากผลการศึกษา สาเหตุและลักษณะของข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังพบว่า สาเหตุจากความผิดพลาด 4 บริษัท และจากข้อค้นพบในบริษัทขนาดเล็กเท่านั้นที่ แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มีระบบการกำกับดูแลที่ส่งผลให้งบการเงินให้มีคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม สาเหตุความผิดพลาดที่ค้นพบส่วนใหญ่มาจากบริษัทย่อย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน หน่วยงานภาครัฐ- กรมสรรพากร และคณะกรรมการตรวจสอบ ควรจะให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลองค์กรที่ลงทุนในบริษัทย่อยมากขึ้น งานวิจัยในอนาคตควรจะมีการตรวจสอบว่านักลงทุนตอบสนองต่อการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุ ทั้ง 3 แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

Title: Financial Restatements of Thai Listed Companies: Reasons and Data**Attributes**Researcher: **Sutika Rukprasoot**Institution: **Dhurakij Pundit University**Year of Publication: **2016**Publisher: **Dhurakij Pundit University**Sources: **Dhurakij Pundit University**No. of page : **56 page**Keyword: **Financial Restatement**Copy right: **Dhurakij Pundit University****ABSTRACT.**

This research which is both quantitative and qualitative studies the reasons and data attributes of Thai companies listed in the Stock Exchange of Thailand during the period of 2014-2015. The purpose of this study is to examine why companies restated their financial statements and the data profile of such companies. A comparison is made between companies that restate due to policy change and error correction in terms of size and profitability. In addition, it analyzes the underlying cause of companies that restate due to error corrections. Further, it provides recommendation to examine the real cause of the error in financial statements in three industries: Resources, Technology, and Finance. Altogether there are 45 companies in these three industries during the period of 2014-2015 constituting a sample population of 139 firm years. Research methodology includes analyses of financial statements and a regression model determining correlation of pertinent variables, and conducting an interview with a certified public accountant having experience in auditing Thai listed companies.

Research findings attribute the primary reason during the past two years for the restatement of the sample companies to change in accounting standards, followed by the change in accounting policy as the second most frequently found reason. Upon analyzing the association between size and profitability on firms that restate due to change in accounting policy and error correction, more large firms with operating loss than profitable large firms restate their financial statements. Error correction was relatively pervasive in companies with large operating losses. Such information was most prevalent in the financial information of the subsidiaries. The operating profit gives rise to higher growth. A firm with high growth will lessen restatement due to error.

Hence, firms with operating loss tend to give rise to restatement owing to error correction. This finding is consistent with previous studies that suggest an inverse correlation between size and profitability. Larger firms with operating loss tend to have more error corrections than smaller firms with operating profit.

The result of this study indicates that smaller firms were found more frequently than larger firms in restatement due to change in accounting standard. In addition, more small firms than large firms were found to restate because of error correction. Furthermore, firms with operating loss were found to have more financial restatement due to change in accounting policy and error correction than firms with operating profit. Also, attributes of data in financial restatement because of correction of error vary with the majority from the subsidiaries.

This research on the reasons and data attributes finds that four companies restated because of error correction and these are small companies. The result indicates that the listed companies in the Thai Stock Exchange have high quality of financial statements. However, the companies with restatement due to error corrections are mostly from the subsidiaries. The researcher would like to suggest to the related parties involved which include auditors, internal auditors, government agencies, audit committee to monitor the subsidiaries more closely. Future research will study whether the investors react to the three different causes of restatements differently,

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบประมาณเงินยอนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” ผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่มีส่วนสนับสนุนให้งานวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. ดร.ดาริกา ลัทธพิพัฒน์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู	คณบดีวิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและการบัญชี
3. ศาสตราจารย์ ดร.อรพินท์ ดวงพลอย	ที่ปรึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
4. อาจารย์ วิศิษฐ์ศรี จินตนา	ที่ปรึกษาคณะการบัญชี
5. รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร	ที่ปรึกษารองอธิการบดีสายงานวิจัย
6. ดร.ปรกรณ์ เพ็ญภาคกุล	ผู้สอบบัญชี
7. อาจารย์ รัชดาภรณ์ เสมาชันท์	อาจารย์ประจำคณะการบัญชี
8. อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการวิจัย	

อาจารย์ สุฎีกา รักประสูติ

7 มีนาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญรูปภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง	10
กรอบแนวคิดงานวิจัย	13
ลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลัง	14
ผลจากการปรับงบการเงินย้อนหลัง	15
การพัฒนาแบบจำลองงานวิจัย	15
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	19
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
เครื่องมือในการวิจัย	20
การรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	22

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย	23
ผลการวิจัย	23
ตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง	24
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ	25
2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	25
2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	30
2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	32
2.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชี	37
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	39
สรุปผลการวิจัย	39
อภิปรายผล	44
ข้อเสนอแนะ	47
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก	52
ภาคผนวก ก. ผลจากการวิเคราะห์ Regression Model	54
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	56

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
2	ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง.....	24
3	แสดงสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	25
4	แสดงสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจำแนกตามขนาดของบริษัท.....	27
5	แสดงขนาดและผลประกอบของการบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง จากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีและความผิดพลาด.....	30
6	แสดงลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด..	32
7	การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ Correlations Metrix.....	34
8	แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม.....	35
9	แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ระบุ.....	36

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปภาพที่

1 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	13
2 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐาน.....	22
3 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทปรับที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง.....	24
4 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังงบการเงิน ปี 2557.....	26
5 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมปี 2558.....	26
6 การปรับงบการเงินย้อนหลังปี 2558 จำแนกตามขนาด.....	27
7 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดเล็ก ปี 2558.....	28
8 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดใหญ่ ปี 2558.....	28
9 การปรับงบการเงินย้อนหลังปี 2558 จำแนกตามสาเหตุและขนาด.....	29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งบการเงินเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลของกิจการต่อผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องมีคุณภาพโดยการนำเสนออย่างถูกต้องตามควร (True and Fair View) ซึ่งหลายฝ่ายให้ความสำคัญในการส่งเสริมข้อมูลให้มีคุณภาพ เช่น คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Board: IASB) กำหนดลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (Conceptual Framework for Financial Reporting) ในปัจจุบัน ผู้ทำบัญชีจัดทำงบการเงินภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งช่วยให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจมากขึ้น นอกจากนี้ งบการเงินได้รับการสร้างความเชื่อมั่นจากผู้บริหารให้การรับรองข้อมูลในงบการเงิน ตลอดจนผู้สอบบัญชีโดยการแสดงความเห็นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่องบการเงิน เนื่องจากงบการเงินมีความสำคัญสำหรับผู้ใช้อ้างอิงเพื่อการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่างบการเงินจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และส่งเสริมให้ผู้ทำบัญชีใช้ดุลยพินิจอย่างมืออาชีพ (Professional Judgement) ในการนำเสนอข้อมูล แต่การใช้ดุลยพินิจดังกล่าวอาจทำให้การรายงานกำไรและการแสดงฐานะทางการเงินของกิจการสูงหรือต่ำเกินไป และนำไปสู่การปรับงบการเงินย้อนหลัง (Financial Restatement) ซึ่งมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8¹ เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการเงินบัญชีและข้อผิดพลาด กำหนดให้ “ข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญในงวดก่อน จะต้องแก้ไขด้วยวิธีปรับย้อนหลังในงบการเงินสำหรับงวดแรกหลังจากค้นพบข้อผิดพลาดดังกล่าว” และ “ให้ใช้วิธีการนำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลังสำหรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีที่เป็นไปโดยความสมัครใจ และกำหนดให้ใช้วิธีการปรับงบการเงินย้อนหลังสำหรับการแก้ไขข้อผิดพลาดในงวดก่อน”

การปรับงบการเงินย้อนหลัง (Financial Restatement) คือการแก้ไขการรับรู้รายการ การวัดมูลค่า และการเปิดเผยจำนวนเงินขององค์ประกอบของงบการเงินงวดก่อน เหมือนหนึ่งข้อผิดพลาดในงวดก่อนไม่เคยเกิดขึ้น การปรับงบการเงินย้อนหลังไม่เพียงแต่ปรับปรุงคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของนักลงทุนเท่านั้น แต่เพื่อปรับปรุงการกำกับดูแลให้ข้อมูลของตลาดทุนมีคุณภาพมากขึ้น (Zhihua, 2008) อย่างไรก็ตาม

¹ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการเงินบัญชีและข้อผิดพลาด

การปรับย้อนหลังดังกล่าวอาจจะทำให้กำไรที่รายงานไว้ก่อนหน้าลดลง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และทำลายความน่าเชื่อถือการเปิดเผยข้อมูลขององค์กร (Albring, Huang, Pereira and Xu, 2013)

การปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งมาตรฐานการบัญชีกำหนดให้ต้องมีการแก้ไขงบการเงินย้อนหลังถ้าหากพบว่าการปรับใช้มาตรฐานใหม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเงิน และการแก้ไขข้อผิดพลาด แต่จากแนวโน้มการแก้ไขงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 2003-2012 ของ Scholz (2014) กลับพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังเกิดจากการทุจริต ประมาณ 2% และพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุด 3 ลำดับแรก ในปี ค.ศ. 2012 คือกลุ่ม Computers & Software (18%) Financial, Banks & Insurance (16%) Energy, Mining & Chemicals (14%) นอกจากนี้จากข่าวอื้อฉาวทางการเงินที่ผ่านมา พบว่าการรายงานข้อมูลในงบการเงินเป็นเท็จ และข่าวการทุจริตในการจัดทำงบการเงินซึ่งสร้างความเสียหายแก่นักลงทุน

จากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังอาจเกิดจากสาเหตุสำคัญ 3 สาเหตุ คือ 1) การปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเงิน และ 3) เกิดจากความผิดพลาดของงบการเงินงวดก่อน ซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวอาจเกิดจากการขาดระมัดระวังรอบคอบในการจัดทำงบการเงิน หรืออาจเกิดความตั้งใจซึ่งเป็นการทุจริตในการจัดทำงบการเงิน และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้งบการเงิน นอกจากนี้ ความผิดพลาดที่เกิดจากความตั้งใจดังกล่าวพบมากใน กลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่มคือ กลุ่ม 1) Computers & Software Financial 2) Banks & Insurance และ 3) Energy, Mining & Chemicals ยิ่งกว่านั้น การปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดซึ่งพบในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี การปรับงบการเงินจากสาเหตุความผิดพลาดไม่ควรจะมี เพราะทำให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือต่องบการเงิน

งานวิจัยนี้จึงให้ความสนใจศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ หากพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังเกิดจากความผิดพลาด จะศึกษาลักษณะข้อมูลดังกล่าว เช่น แก้ไขข้อมูลรายได้ ค่าใช้จ่าย และอื่นๆ โดยการศึกษาการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน
2. เพื่อเปรียบเทียบขนาดและผลประกอบของการบริษัทที่ปรับงบการเงินจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน โดยจำแนกลักษณะข้อมูลเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ กลุ่มแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย และกลุ่มแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่นๆ

สมมติฐานการวิจัย

1. สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ของบริษัทขนาดใหญ่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก
2. สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทขนาดเล็กมีมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่
3. บริษัทกลุ่มตัวอย่างที่มีผลประกอบการขาดทุนมีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการที่มีกำไร
4. ลักษณะข้อมูลของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีลักษณะข้อมูลที่แตกต่างกัน
5. การปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กร ขนาดของหนี้สิน ผลประกอบการ และการเติบโตของกิจการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษสาเหตุ และลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อเสนอแนะแนวทางการตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ต่อฝ่ายต่างๆ ดังนี้

1. ผู้สอบบัญชี ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบบัญชีที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนแก้ไข เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากสาเหตุความผิดพลาด
2. ผู้ตรวจสอบภายใน ให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในมากขึ้นเพื่อการจัดทำงบการเงินให้มีคุณภาพ และการรายงานความผิดพลาดอย่างมีสาระสำคัญ ในรายการที่พบว่าบริษัทมักจะแก้ไขรายการนั้นๆในงบการเงิน
3. หน่วยงานภาครัฐ - กรมสรรพากร ให้ความสำคัญกับสาเหตุและลักษณะข้อมูลที่มีการแก้ไขงบการเงินย้อนหลังที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษี ในการรายงานทางการเงิน
4. คณะกรรมการตรวจสอบ ให้ความสำคัญกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่มักจะมีการแก้ไขงบการเงินเพื่อป้องกันการทุจริตการรายงานทางการเงิน
5. ผู้ถือหุ้น-นักลงทุน ให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลองค์กรที่ลงทุนเพื่อตรวจสอบสาเหตุและลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลัง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ครอบคลุมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่คงอยู่ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2559 เฉพาะ 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน

นิยามศัพท์²

1. การปรับงบการเงินย้อนหลัง หมายถึง การแก้ไขการรับรู้รายการ การวัดมูลค่า และการเปิดเผยจำนวนเงินขององค์ประกอบของงบการเงินงวดก่อน เสมือนหนึ่งข้อผิดพลาดในงวดก่อน ไม่เคยเกิดขึ้น
2. นโยบายการบัญชี หมายถึง หลักการ หลักเกณฑ์ ประเพณีปฏิบัติ กฎและวิธีปฏิบัติที่เฉพาะที่กิจการนำมาใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน
3. มาตรฐานการรายงานทางการเงิน หมายถึง มาตรฐานการบัญชีและการตีความที่กำหนด โดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ซึ่งประกอบด้วย
 - 1) มาตรฐานการรายงานทางการเงิน
 - 2) มาตรฐานการบัญชี
 - 3) การตีความมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และ

² นิยามศัพท์ ที่มา: มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการเงิน และข้อผิดพลาด

- 4) การตีความมาตรฐานการบัญชี
4. **ข้อผิดพลาดในงวดก่อน** หมายถึง การละเว้นการแสดงรายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในงบการเงินของกิจการในงวดใดงวดหนึ่ง หรือหลายงวดก่อนๆก็ตาม อันเกิดจากความล้มเหลวในการใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือหรือการใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือในทางที่ผิด ซึ่งข้อมูลดังกล่าว
- 1) มีอยู่ในงบการเงินของงวดก่อนที่ได้รับการอนุมัติให้ออก และ
 - 2) สามารถคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่าสามารถหาข้อมูลได้ และนำมาใช้ในการจัดทำและการนำเสนองบการเงิน
- ข้อผิดพลาดดังกล่าวรวมถึงผลกระทบจากการคำนวณผิดพลาด ข้อผิดพลาดจากการใช้นโยบายการบัญชี การมองข้ามหรือการตีความข้อเท็จจริงผิดพลาด และการทุจริต
5. **การนำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลัง** หมายถึง การเริ่มใช้นโยบายการบัญชีใหม่สำหรับรายการค่า เหตุการณ์และสถานการณ์อื่นเสมือนหนึ่งได้ใช้นโยบายการบัญชีในเรื่องนั้นมาโดยตลอด

บทที่ 2

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกิจการหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกิจการ งานวิจัยนี้จึงมุ่งหาสาเหตุและลักษณะของข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลังเพื่อให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง เนื้อหาในบทที่ 1 กล่าวถึงภาพรวมโดยทั่วไป เกี่ยวกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง วัตถุประสงค์งานวิจัย สมมติฐานการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตของการวิจัย และนิยามศัพท์ สำหรับเนื้อหาในบทนี้จะกล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนารอบแนวคิดการวิจัยและแบบจำลองงานวิจัย ซึ่งจะกล่าวถึงสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง ลักษณะการปรับงบการเงินย้อนหลัง ผลที่เกิดขึ้นจากการปรับงบการเงินย้อนหลังของกิจการต่างๆ ดังจะนำเสนอตามลำดับต่อไป

สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง

จากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 เรื่อง นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการบัญชีและข้อผิดพลาด มีข้อกำหนดบางส่วนดังนี้

บทหน้าที่ 7.3 “ข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญในงวดก่อน จะต้องแก้ไขด้วยวิธีปรับย้อนหลังในงบการเงินสำหรับงวดแรกหลังจากค้นพบข้อผิดพลาดดังกล่าว”

บทหน้าที่ 8 “มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนดให้ใช้วิธีการนำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลังสำหรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีที่เป็นไปโดยความสมัครใจ และกำหนดให้ใช้วิธีการปรับงบการเงินย้อนหลังสำหรับการแก้ไขข้อผิดพลาดในงวดก่อน”

บทหน้าที่ 11 มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กล่าวถึงกรณีที่ไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติที่จะคำนวณผลกระทบสะสม ณ วันต้นงวดของงวดปัจจุบัน สำหรับ

11.1 การใช้นโยบายการบัญชีใหม่กับทุกงวดก่อนๆที่ผ่านมา หรือ

11.2 ข้อผิดพลาดในทุกงวดก่อนๆ ที่ผ่านมา

กิจการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเปรียบเทียบเสมือนหนึ่งได้ใช้นโยบายการบัญชีใหม่มาโดยตลอดหรือได้มีการแก้ไขข้อผิดพลาด โดยใช้วิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไปนับจากวันแรกสุดที่สามารถปฏิบัติได้ และ

บทหน้าที่ 14 มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนดให้เปิดเผยอย่างละเอียดถึงจำนวนเงินของรายการปรับปรุงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีหรือการแก้ไขข้อผิดพลาดในงวดก่อน โดยให้เปิดเผยสำหรับรายการแต่ละบรรทัดในงบการเงินที่ได้รับผลกระทบ

จากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 ดังกล่าว ซึ่งมีข้อกำหนดให้มีการปรับปรุงงบการเงินย้อนหลัง เนื่องจาก 1) การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และ 2) ความผิดพลาดที่มีสาระสำคัญ³ อย่างไรก็ตาม ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น อาจเกิดจากความไม่ตั้งใจ หรืออาจเกิดจากความตั้งใจ (เจตนาทุจริต) ซึ่งถ้าหากเกิดจากการทุจริต จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่ง Park, J. J. (2009) กล่าวว่าผู้ที่ให้คำแนะนำทางกฎหมายยังไม่เป็นแบบแผนเดียวกัน และมาตรฐานยังมีความคลุมเครือไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้ในทางปฏิบัติ และอาจจะอ้างสิทธิที่กล่าวว่ามาตรฐานทำให้ต้นทุนการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นนำไปสู่การปรับงบการเงินโดยไม่จำเป็นในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เกิดขึ้นสูงมากอย่างมีนัยสำคัญ

ยิ่งกว่านั้น Scholz (2014) พบว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2003-2012 เกี่ยวข้องกับการทุจริตประมาณ 2 % ซึ่งการปรับงบย้อนหลังทั้งหมดตลอดช่วงระยะเวลา 10 ปี บริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดเล็กและไม่มีความสามารถในการทำกำไร ยิ่งกว่านั้นประมาณ 50 % ของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิค่อนข้างมาก สอดคล้องกับ Anderson and Yohn (2002) ซึ่งพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นสัญญาณที่ชัดเจนว่างบการเงินปีก่อนของบริษัทไม่มีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้ Albring, Huang, Pereira and Xu (2013) พบว่าองค์กรกระทำการปรับงบการเงินย้อนหลังเพื่อทุจริตในการรายงานมากกว่าเพื่อการแก้ไขรายการให้ถูกต้อง

นอกจากนี้ Dechow, Ge and Schrand (2010) สรุปตัวชี้วัดคุณภาพกำไร (Earnings Quality) มีหลายรายการ และพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นรายการหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการรายงานเกี่ยวกับกำไรผิดพลาดซึ่งขัดต่อข้อเท็จจริง ซึ่งองค์กรที่รายงานผิดพลาด และมีการปรับงบการเงินย้อนหลัง มีโอกาสที่จะมีความความบกพร่องในการระบบการควบคุมภายใน และเชื่อได้ว่าระบบการรายงานงบการเงินมีคุณภาพต่ำ

นอกจากนี้ Wang (2013) กล่าวว่า บริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในระดับบริษัทอย่างมีสาระสำคัญมีโอกาที่จะปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในระดับบัญชีอย่างมีสาระสำคัญ นอกจากนี้ Imoniana, Perera, and Lima (2012) พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังสามารถสรุปสาเหตุได้ 2 ประเด็นคือ 1) ความผิดพลาดในการบันทึกบัญชี (Bookkeeping Errors) มีรายการจัดกลุ่มทางการบัญชีไม่เหมาะสม และที่สำคัญกระบวนการควบคุมภายในเกี่ยวกับบัญชีลูกหนี้รายตัวและบัญชีคุมยอดลูกหนี้ในบัญชีแยกประเภททั่วไป 2) กลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้อง (Related Parties) ซึ่งก่อให้เกิดจากเกณฑ์คงค้าง

³ การพิจารณา “ความผิดพลาดที่มีสาระสำคัญ” พิจารณาจากความผิดพลาดที่มีโอกาสเกิดขึ้นสูงเกินกว่า ร้อยละ 5 ของรายการกำไรก่อนภาษี ในงบกำไรประจำปี (Park, 2009)

จากงานวิจัยของ Hayes (2014) เปรียบเทียบการปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งเกิดจากความไม่ตั้งใจ (Unintentional Error) และเกิดจากความตั้งใจ (Intentional Error) พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ องค์กรที่ปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งเกิดจากความไม่ตั้งใจ จะมีลักษณะดังนี้ 1) มีกำไรเติบโตอย่างคงที่ (Income Smoothing) น้อยกว่า 2) กำไรที่มีความยั่งยืน (Income Persistence) น้อยกว่า และ 3) รายการค้างรับ-ค้างจ่าย (Positive Accruals) น้อยกว่า

Herly, Bartholdy and Thinggaard (2013) เปรียบเทียบคุณภาพกำไรของบริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังของประเทศสหรัฐอเมริกา กับคุณภาพกำไรของบริษัทกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการควบคุม (Control Group) พบว่า ก่อนการปรับย้อนหลังหลายปี บริษัทที่มีการปรับย้อนหลังมีคุณภาพกำไรต่ำกว่าบริษัท Control Group แม้ว่าบริษัทที่มีการปรับย้อนหลังมีคุณภาพกำไรดีขึ้นแต่ไม่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัท Control Group และจากปฏิกิริยาของตลาดหุ้นในบริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังพบว่า บริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังมีคุณภาพกำไรดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่ม Control Group อาจกล่าวได้ว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังไม่อาจทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้นได้ด้วยตัวของมันเอง แต่แนวทางปฏิบัติของตลาดทุนจะส่งเสริมให้การปรับงบการเงินย้อนหลังมีคุณภาพกำไรดีขึ้น Herly, Bartholdy and Thinggaard (2013) อย่างไรก็ตาม Scholz (2014) ศึกษาการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในประเทศสหรัฐอเมริกาของบริษัทตั้งแต่ปี 2003-2012 พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังสูงสุดในปี 2006 แต่การปรับงบการเงินย้อนหลังมีแนวโน้มลดลงหลังจากการนำ กฎหมาย Sarbanes Oxley Act เกี่ยวกับการรายงานการควบคุมภายใน รหัส 404 มาปรับใช้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบการกำกับดูแลที่ดี ก่อให้เกิดระบบการควบคุมภายในที่ช่วยป้องกันความผิดพลาดในการรายงานทางการเงิน ลดการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากสาเหตุความผิดพลาด

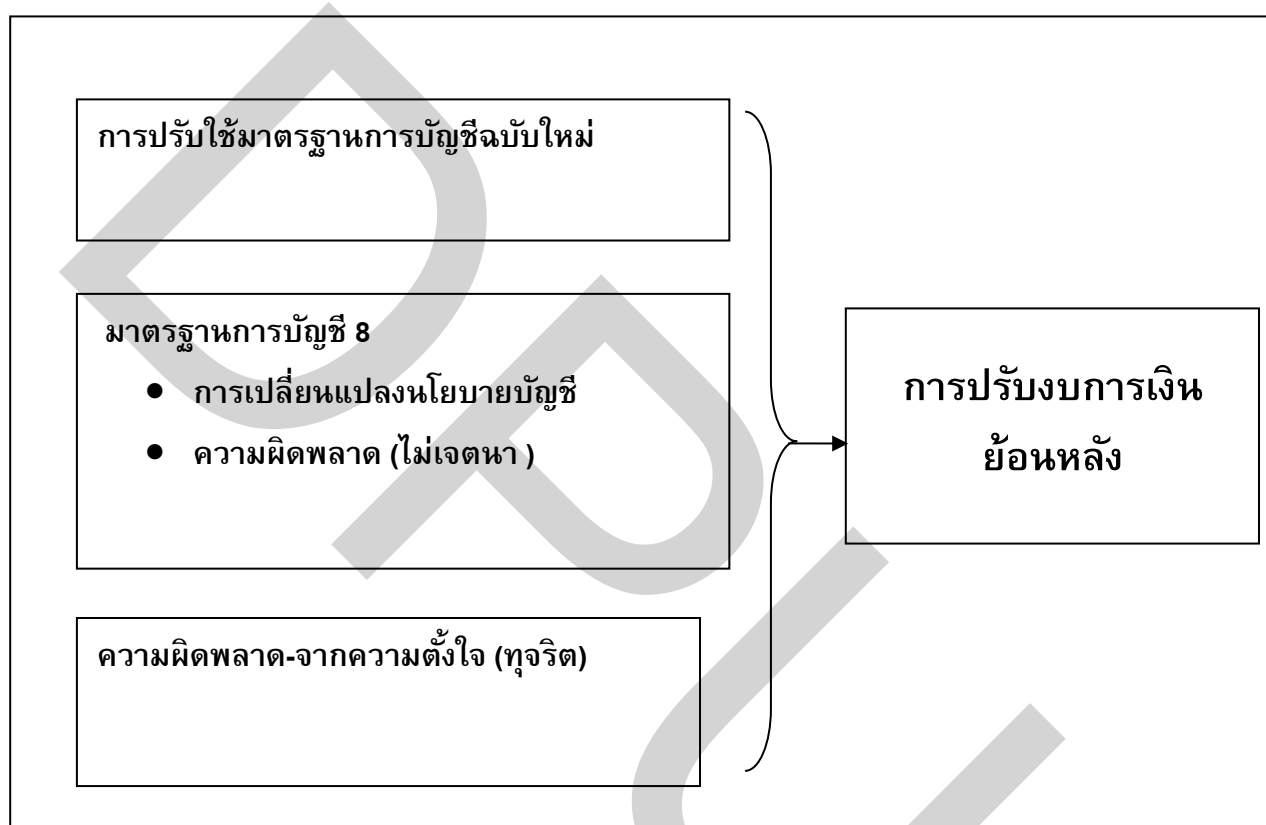
จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังเกิดจากหลายสาเหตุได้แก่

1. เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ฉบับใหม่
2. เพื่อทำตามข้อกำหนดให้มีการปรับปรุงย้อนหลังตาม มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 ซึ่งกำหนดให้มีการปรับปรุงเนื่องจาก
 - 2.1 การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเงินบัญชี
 - 2.2 ข้อผิดพลาด

จากปัจจัยสาเหตุดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงกำหนดให้สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังดังกล่าวเป็นตัวแปรอิสระ ส่งผลต่อการปรับงบการเงินย้อนหลัง ซึ่งกำหนดให้ตัวแปรอิสระที่ 1) คือ การปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และ 3) ความผิดพลาด ซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวอาจเกิดจากความไม่ตั้งใจ และเกิดจากความตั้งใจ (เจตนาทุจริต) ซึ่ง

ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้งบการเงิน จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวนำมาซึ่งกรอบแนวคิดงานวิจัย วิจัย ดังรูปภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดงานวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวนำมาซึ่งสมมติฐานงานวิจัยข้อที่ 1-3 ดังนี้

สมมติฐาน ข้อ 1 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ของบริษัทขนาดใหญ่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก

สมมติฐาน ข้อ 2 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทขนาดเล็กมีการมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่

สมมติฐาน ข้อ 3 บริษัทกลุ่มตัวอย่างที่มีผลประกอบการขาดทุนมีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการที่มีกำไร

ลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลัง

จากงานวิจัยของ Palmrose and Scholz (2000) ซึ่งจำแนกลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลัง 2 แบบ คือการปรับเชิงเศรษฐกิจ (Economic Restatement) และปรับเชิงเทคนิค (Technical Restatement) การปรับเชิงเศรษฐกิจจะเกี่ยวกับการปรับความผิดพลาดรายการที่นำเสนอในงบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงิน ซึ่งเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายหลักของกิจการ ส่วนรายการปรับเชิงเทคนิคเกี่ยวกับรายการที่ไม่ใช่รายได้หลักของกิจการ เช่น การตัดจำหน่ายค่าความนิยม งานวิจัยและพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง ซึ่ง Palmrose and Scholz (2000) พบว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังเชิงเศรษฐกิจมากกว่าเชิงเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับงบการเงินย้อนหลังพบมากที่สุดในการปรับเกี่ยวกับรายได้หลักของกิจการ ซึ่งการปรับงบการเงินย้อนหลังใช้วัดการทุจริต ความมีสาระสำคัญ การล้มละลาย การเพิกถอนหลักทรัพย์จดทะเบียน และปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นกับราคาของหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม Palmrose and Scholz (2000) ไม่ได้ศึกษาว่าประเด็นทางบัญชีที่เกิดขึ้นเกิดจากความผิดพลาดอย่างตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้บริหาร ในขณะที่ Scholz (2014) พบว่า ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับย้อนหลังมากที่สุดคือค่าใช้จ่าย (50%) รองลงมาคือหนี้สินและตราสารอนุพันธ์ (23%) และอันดับที่ 3 คือ รายได้ (13%)

นอกจากนี้ Dechow, Ge, Larson, and Sloan (2011) ระบุตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการพยากรณ์ในปีที่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินบัญชีขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญ จะพบว่าข้อมูลดังต่อไปนี้ ผิดปกติ ได้แก่

- 1) คุณภาพของรายการคงค้าง (Accrual Quality) สูงมาก
- 2) สินทรัพย์ประเภท Soft Assets สูงมาก⁴
- 3) ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets) ลดลง ในขณะที่การขายสินค้าเป็นเงินสดเพิ่มขึ้น
- 4) สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) สูงมากผิดปกติ และมีการคาดหวังผลตอบแทนจากโครงการผลประโยชน์พนักงาน (Benefit Pension Plan) สูงกว่ากิจการอื่นๆ

จากการทบทวนลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังจึงนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า ลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลังประกอบด้วย

⁴ Soft Assets คือ สินทรัพย์ทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน เช่น ทรัพยากรบุคคล ตราสินค้า ความรู้ ทักษะ โดยทั่วไปไม่แสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน จาก <http://www.businessdictionary.com/definition/soft-asset.html> business dictionary .com

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับภาษี กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวนำมาสู่สมมติฐานงานวิจัยข้อที่ 4 ที่ว่า
สมมติฐาน ข้อ 4 ลักษณะข้อมูลของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความ
ผิดพลาดมีลักษณะข้อมูลมีลักษณะแตกต่างกัน

ผลจากการปรับงบการเงินย้อนหลัง

จากงานวิจัยของ Albring, Huang, Pereira & Xu (2013) พบว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังทำลายความสัมพันธ์ระหว่างกิจการกับบุคคลภายนอกเช่นลูกค้า ผู้จำหน่ายสินค้า และส่งผลเชิงลบต่อกระแสเงินสดของกิจการ ทำให้เงินสดที่กิจการจะคงไว้เพื่อการลงทุนลดลง และอัตราการเติบโตของกิจการ (Firm Growth) ลดลงหลังจากการปรับงบการเงินย้อนหลัง สอดคล้องกับ Ma (2011) ที่พบว่ากิจการ ที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจะมีมูลค่ากิจการ (Firm Value) ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการที่ไม่มีการปรับย้อนหลัง และหลังจากที่มีการประกาศการปรับงบการเงินย้อนหลัง เหตุการณ์ที่เกิดจากความเสี่ยงด้านสารสนเทศเกิดขึ้น เช่นการตอบสนองของตลาด สภาพการณ์ในการจัดหาเงินของบริษัท ค่าสอบบัญชี ฯลฯ นอกจากนี้ อัตราการลาออกของผู้บริหารสูงขึ้นและความซื่อสัตย์ของผู้บริหารลดลงหลังจากที่มีการประกาศการปรับงบการเงินย้อนหลัง ซึ่งเป็นสาเหตุให้มูลค่ากิจการ ลดลงในระยะยาว และ Anderson and Yohn (2002) พบว่า เมื่อมีการประกาศการปรับงบการเงินย้อนหลังจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับ ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล (Information Asymmetry) เพิ่มขึ้นชั่วคราว แต่ไม่ส่งผลในระยะยาว

นอกจากนี้ Anderson and Yohn (2002) พบว่า นักลงทุนมีปฏิกิริยาเชิงลบมากที่สุดเมื่อมีการประกาศการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกี่ยวกับประเด็นการรับรู้รายได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ของนักลงทุนที่มีต่อมูลค่ากิจการ อย่างไรก็ตาม Hirschey, Smith and Wilson (2013) พบว่า ความกังวลของนักลงทุนเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินจะลดลงในกิจการที่มีการค้นหาและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความผิดปกติทางการบัญชี (Accounting Irregularities) ได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ ความกังวลของนักลงทุนยังคงสูงมากถ้าหากกิจการใช้เวลานานในการค้นหาและการประกาศความผิดปกติทางการบัญชี

การพัฒนาแบบจำลองงานวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ของงานวิจัยนี้ที่ต้องการศึกษาสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลัง และจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อพัฒนาแบบจำลองงานวิจัยเพื่อตรวจสอบและระบุสาเหตุที่แท้จริงพบว่า องค์กรที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด อาจเชื่อได้ว่าระบบการรายงานงบการเงินมีคุณภาพต่ำ Dechow, Ge and Schrand (2010) อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการตรวจสอบมีการติดตามผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพของงบการเงินจะลดปัญหา รายงานทางการเงิน หรือการปรับงบการเงินย้อนหลัง ซึ่ง Raghunandan and Rama (2007) กล่าวว่า การติดตามผลของคณะกรรมการตรวจสอบขึ้นอยู่กับขนาดขององค์กร (Firm size) ซึ่ง องค์กรที่มีขนาดใหญ่ มีโอกาสที่จะพบกับประเด็นปัญหาต่างๆ ทางการบัญชีที่ซับซ้อนมากกว่า องค์กรขนาดเล็กจึงมีโอกาที่จะเกิดความผิดพลาดมากกว่า อาจกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีองค์กรขนาดใหญ่ย่อมส่งผลให้เกิดการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่า งานวิจัยนี้จึงกำหนดให้กิจการที่มีขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์กับการปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยกำหนดให้ตัววัดที่ใช้แทน องค์กรขนาดใหญ่คือ Market Value

นอกจากนี้ Dechow, Ge, Larson and Sloan (2011) กล่าวว่า ถ้าองค์กรต้องจัดหาเงิน (Financing) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ขัดต่อข้อเท็จจริงจะมีเพิ่มขึ้น อาจกล่าวได้ว่า กิจการที่มีหนี้สินสูง จะยังมีความพยายามที่จะรักษาระดับเงื่อนไขหนี้สิน (Debt Covenant) จึงมีโอกาที่จะรายงานงบการเงินขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญ งานวิจัยนี้จึงกำหนดให้ ขนาดหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยกำหนดขนาดหนี้สิน/สินทรัพย์รวม

(Leverage/Total Asset) ขององค์กรไว้ในตัวแบบงานวิจัยนี้

ยิ่งกว่านั้น การรายงานงบการเงินขัดต่อข้อเท็จจริง หรือความผิดพลาดต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นมีโอกาที่จะเกิดขึ้นในกิจการที่มีผลการดำเนินงานไม่ดี หรือขาดทุน Scholz (2014) พบว่าประมาณ 50 % ของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิค่อนข้างมาก งานวิจัยนี้เชื่อว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนย่อมส่งผลให้เกิดการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทที่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน โดยแทนผลการดำเนินงานขาดทุน (Loss) เป็น 1 และผลกำไร (Profit) เป็น 0

จากการทบทวนวรรณกรรมที่พบว่า กิจการที่มีการเติบโตเร็วย่อมต้องการระบบงานต่างๆ ที่มาสนับสนุนรวมทั้งระบบการควบคุมภายในเพื่อเพิ่มการตรวจสอบและการติดตามผล Dechow, Ge and Schrand (2010) กล่าวว่าองค์กรที่มีโอกาสที่จะมีความผิดพลาด เนื่องจากมีความบกพร่องในการระบบการควบคุมภายใน อาจเชื่อได้ว่าองค์กรที่มีการเติบโตเร็วเกินไปเป็นสัญญาณเตือนภัยที่ชี้วัดการทุจริต Raghunandan and Rama (2007) นอกจากนี้ Dechow, Ge, Larson and Sloan (2011) พบว่าบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงจะมี อัตราส่วนราคาต่อ

กำไร (Price Earnings Ratio) และราคาตลาดต่อหุ้น/ราคาตามบัญชีต่อหุ้น (Market to Book Ratios) สูงมากผิดปกติต่งนั้นองค์กรที่มีการเติบโตเร็ว ถ้าหากไม่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีเพียงพอจะทำให้ระบบการรายงานงบการเงินมีคุณภาพต่ำ งานวิจัยนี้จึงเชื่อว่า บริษัทที่มีการเติบโตเร็วย่อมส่งผลให้เกิดการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่า โดยใช้ (Market to Book Ratio) เป็นตัวแทนของความเติบโตของบริษัท

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทมีความสัมพันธ์กับ ขนาดขององค์กร (Market value) ระดับหนี้สิน(Leverage) ผลการดำเนินงานขาดทุน (Loss) และการเติบโตขององค์กร (Market to Book Ratio) ซึ่งแสดงในแบบจำลองงานวิจัยได้ดังนี้

$$\text{Restatement amount} = \beta_0 + \beta_1(\text{Market value}) + \beta_2(\text{Leverage}) + \beta_3(\text{Loss}) + \beta_4(\text{Market to book ratio}) + \text{error}$$

โดยที่

Restatement Amount = จำนวนเงินที่มีการปรับแก้ย้อนหลัง

Market Value = ขนาดขององค์กร

Leverage = ขนาดของหนี้สิน (หนี้สิน / สินทรัพย์รวม)

Loss = ผลประกอบการแทนผลขาดทุนด้วย 1 และผลกำไรแทนด้วย 0

Market to Book Ratio = การเติบโตของกิจการ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวเพื่อตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงของการปรับงบการเงินย้อนหลังนำมาสู่สมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 5 ที่ว่า

สมมติฐาน ข้อ 5 การปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กร ขนาดของหนี้สิน ผลประกอบการ และการเติบโตของกิจการ

ซึ่งงานวิจัยนี้นำเสนอสมมติฐานข้อ 5 เป็นสมมติฐานย่อยดังนี้

- 5.1 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปี 2558
- 5.2 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สินปี 2558
- 5.3 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการปี 2558

5.4 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มี
ความสัมพันธ์กับการเติบโตของกิจการปี 2558

นอกจากวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด ในงบการเงินปี 2558 กับ ตัวแปรอิสระต่างๆที่ระบุดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด กับปัจจัยดังกล่าวของงบการเงินปี 2557 เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระดังกล่าวของงบการเงินปี 2557 มีความสัมพันธ์กับจำนวนที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดอย่างตั้งใจในปี 2558 หรือไม่ โดยมีข้อสมมติฐานดังนี้

5.5 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มี
ความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปี 2557

5.6 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มี
ความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สินปี 2557

5.7 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มี
ความสัมพันธ์กับผลประกอบการปี 2557

5.8 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มี
ความสัมพันธ์กับการเติบโตของกิจการปี 2557

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ ศึกษาสาเหตุและลักษณะการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเนื้อหาในบทก่อนอธิบายเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี และการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง กรอบแนวคิด งานวิจัย การพัฒนาแบบจำลองในการวิจัย สำหรับบทนี้จะเกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัย เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยกล่าวถึงการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาสาเหตุและลักษณะรายการที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียน เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน ที่คงอยู่ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2559 โดยทั่วไปจะศึกษางบการเงิน 2 ปีย้อนหลัง คืองบการเงิน ปี พ.ศ. 2557-2558 ยกเว้นการศึกษาผลประกอบการของกิจการซึ่งจะศึกษาตั้งแต่งบการเงินปี พ.ศ. 2555-2558 เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งประกอบด้วย

1. กลุ่มทรัพยากร	ประกอบด้วย	39 บริษัท
2. กลุ่มเทคโนโลยี	ประกอบด้วย	41 บริษัท
3. กลุ่มธุรกิจการเงิน	ประกอบด้วย	59 บริษัท
รวม		<u>139</u> บริษัท

การกำหนดขนาดของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้จำแนกขนาดของบริษัทเป็น 2 กลุ่ม คือบริษัทขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกขนาดบริษัทตามดัชนี FTSE SET⁵ ซึ่งแบ่งตามขนาดตลาด โดยระบุบริษัทขนาดใหญ่ 30 บริษัท⁶ จากจำนวนบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดในตลาดหลักทรัพย์ จากการกำหนดขนาดตามกลุ่ม ของ FTSE SET พบว่าบริษัทประชากรของงานวิจัยนี้ ทั้ง 3 กลุ่ม

⁵ ดัชนี FTSE SET เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างตลาด และ FTSE Group โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับดัชนีของตลาดหุ้นไทย โดยมีสูตรการคำนวณที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ลงทุนทั้งในและต่างประเทศให้มากขึ้น (ดูภาคผนวก ข)

⁶ ตามที่ตลาดหลักทรัพย์ประกาศ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2559

อุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวน 139 บริษัท ได้รับการจัดอันดับเป็นบริษัทขนาดใหญ่ตามดัชนี FTSE SET จำนวน 17 บริษัท ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 แสดงลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัท ประชากรและกลุ่มตัวอย่างซึ่งปรับงบการเงินย้อนหลังในงบการเงินปี 2557-2558

ตาราง 1 แสดงลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่ม อุตสาหกรรม	บริษัท (ประชากร)	บริษัท(ตัวอย่าง)ที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง			
		บริษัท (ตัวอย่าง)	จำแนกตามขนาด		
			ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	
ทรัพยากร	39	20 (44%)	14 (31%)	6 (13%)	
เทคโนโลยี	41	13 (29%)	11 (24%)	2 (5%)	
ธุรกิจการเงิน	59	12 (27%)	8 (18%)	4 (9%)	
รวม	139	45 (100%)	33 (73%)	12 (27%)	

จากจำนวนบริษัทประชากร 139 บริษัท มีบริษัทขนาดใหญ่ 17 บริษัท พบว่าบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งเป็นบริษัทตัวอย่างจำนวน 45 บริษัท จำแนกเป็นบริษัทขนาดเล็กจำนวน 33 บริษัท (73%) และบริษัทขนาดใหญ่จำนวน 12 บริษัท (27%) ตามตารางที่ 1 จะเห็นว่าจากการจำแนกขนาดบริษัท มีบริษัทขนาดใหญ่กระจายทุกกลุ่มอุตสาหกรรม

เครื่องมือในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีเครื่องมือในการวิจัย 2 อย่างคือ บัตรตรวจสอบรายการ และ ตัวแบบงานวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

- 1) ศึกษาบทความ เอกสาร และทบทวนวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทต่างๆ
- 2) ค้นหาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่ม อุตสาหกรรมเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 3) จัดทำบัตรตรวจสอบรายการเพื่อตรวจสอบงบการเงินบริษัท และ รวบรวมข้อมูลดังกล่าวของบริษัททั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 รวบรวมรายชื่อบริษัทกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเรียงตามกลุ่มอุตสาหกรรม

2.2 ตรวจสอบสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การปรับงบการเงินย้อนหลังสาเหตุจาก 1) การปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และ 3) ความผิดพลาด

2.3 บัตรตรวจสอบบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง ตรวจสอบทั้งปี 2557 และปี 2558

2.4 จัดทำบัตรตรวจสอบรายการเพื่อตรวจสอบผลประกอบการของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง

4) พัฒนาตัวแบบจำลองงานวิจัย (Model Development) เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยใช้ Regression Model

การรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับ สาเหตุและลักษณะการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเปิดเผยในงบการเงินประจำปี โดยใช้แบบตรวจสอบรายการเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการแก้ไขและลักษณะข้อมูลที่แก้ไขงบการเงิน ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรมโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ตรวจสอบบริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลัง

2) การค้นหาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง จำแนกเป็น 3 กลุ่มคือ

2.1 การปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่

2.2 การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี

2.3 ความผิดพลาด

3) ตรวจสอบขนาดและผลประกอบการของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดในจากสาเหตุจาก ข้อ 2.2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และ 2.3) ความผิดพลาด

4) การค้นหาลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจาก ข้อ 2.3) ความผิดพลาด จำแนกเป็น 3 กลุ่มคือ

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และ อื่นๆ

2) นำข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุ ข้อ 2.3) ความผิดพลาด มาทดสอบการตัวแบบจำลองงานวิจัย (Model) เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยใช้ Regression Model

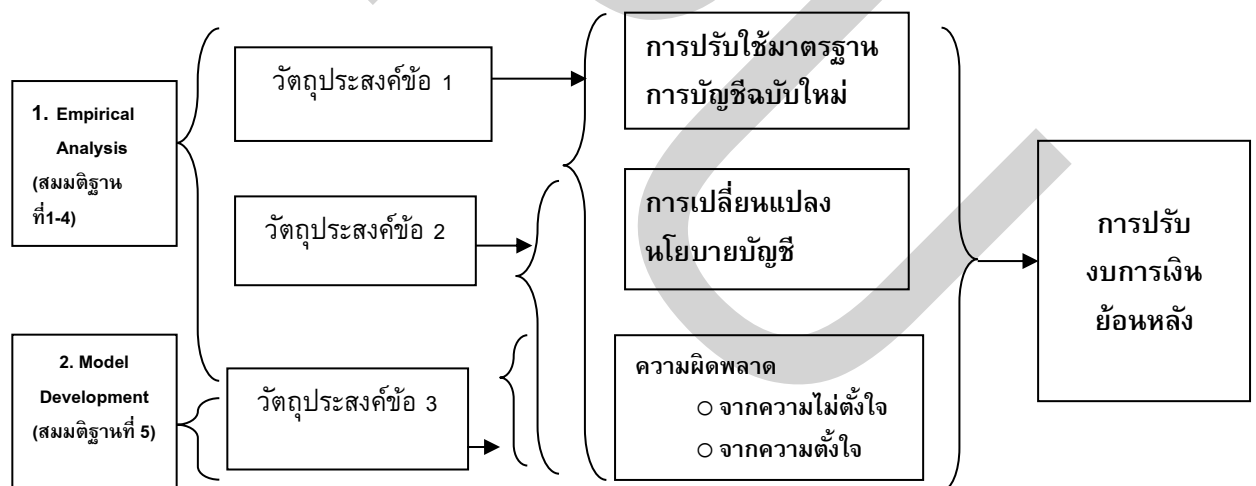
การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อ 1-2

ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Analysis) การสำรวจตรวจสอบ จากการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม เกี่ยวกับ สาเหตุและลักษณะข้อมูลในการปรับงบการเงินย้อนหลัง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุและลักษณะของการแก้ไขงบการเงิน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลในรูปของความถี่ ร้อยละ จำแนกสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังตามกลุ่มอุตสาหกรรม ขนาดกิจการ และผลประกอบการ

2) เพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อ 3

พัฒนาตัวแบบจำลองงานวิจัย (Model Development) เพื่อสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาด โดยการทบทวนวรรณกรรมและพัฒนาตัวแบบจำลองงานวิจัย (Model Development) เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุดังกล่าว โดยใช้ Regression model รูปภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย ทั้ง 3 ข้อ

รูปภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษสาเหตุและลักษณะการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกการนำเสนอเป็น 3 ตอนตามลำดับ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ผลการศึกษสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน

ตอนที่ 2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผลการเปรียบเทียบขนาดและผลประกอบของการบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน

ตอนที่ 2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3

3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน จำแนกลักษณะข้อมูลที่แก้ไขเป็น 3 กลุ่มคือ 1) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ 2) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและ 3) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่นๆ

3.2 ผลการตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มทรัพยากร

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชี (ข้อมูลเพิ่มเติม)

เนื่องจากบริษัทกลุ่มตัวอย่างปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดในงบการเงินปี 2558 ซึ่งเป็นบริษัทขนาดเล็ก และมีจำนวนน้อย เพียง 4 บริษัทเท่านั้น งานวิจัยนี้จึงศึกษาเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอบบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อสนับสนุนผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง

จากการศึกษาการปรับงบการเงินย้อนหลังงบการเงิน ปี 2557 และปี 2558 พบว่ามีบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจำนวน 45 บริษัท ซึ่งบางบริษัทจะมีการปรับงบการเงินย้อนหลังทั้ง 2 ปี ซึ่งในแต่ละปีจะนับเป็น 1 บริษัทตัวอย่าง จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าบริษัทตัวอย่างงบการเงิน ปี 2557-2558 มีจำนวน 31 และ 24 บริษัทตัวอย่างตามลำดับ

ตารางที่ 2 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท (ประชากร)	จำนวนบริษัท (ตัวอย่าง)	จำนวนบริษัทตัวอย่าง จำแนกตามปีงบการเงิน	
			ปี 2557	ปี 2558
ทรัพยากร	39	20 (44%)	19 (61%)	9 (37.5%)
เทคโนโลยี	41	13 (29%)	8 (26%)	6 (25%)
ธุรกิจการเงิน	59	12 (27%)	4 (13%)	9 (37.5%)
รวม	139	45 (100%)	31 (100%)	24 (100%)

ในการศึกษาพบว่าในปี 2557 บริษัทกลุ่มตัวอย่างมีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าปี 2558 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุด ทั้ง 2 ปี คือกลุ่มทรัพยากรซึ่งปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดในปี 2557 แต่ลดลงในปี 2558 สำหรับกลุ่มเทคโนโลยีมีจำนวนบริษัทที่ปรับงบย้อนหลังใกล้เคียงกัน แต่ที่น่าสนใจคือบริษัทกลุ่มธุรกิจการเงินซึ่งมีการปรับงบการเงินมากขึ้นในปี 2558 ดังรูปภาพที่ 3

รูปภาพที่ 3 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบริษัทปรับที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ

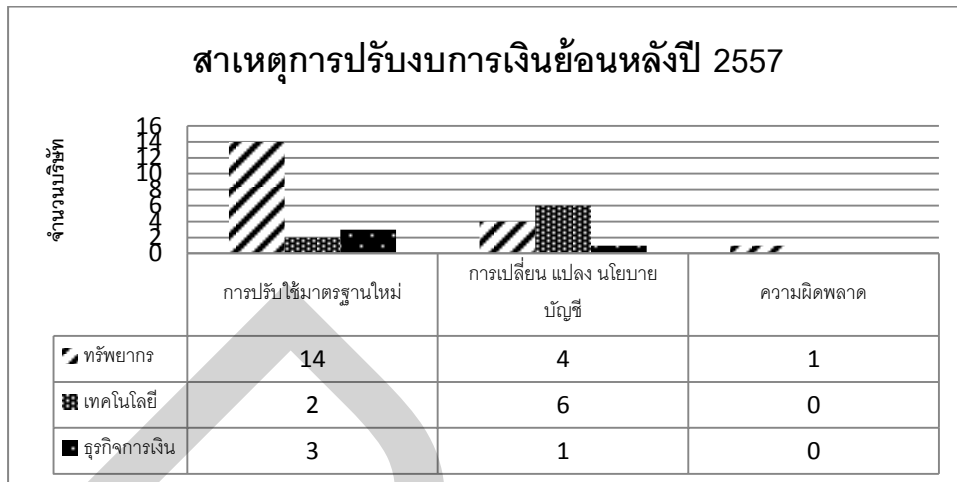
2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ผลการศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน

ตารางที่ 3 แสดงสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ปี/สาเหตุบริษัท ที่ปรับงบฯ	ปี 2557			ปี 2558		
	การปรับใช้ มาตรฐาน ใหม่	การเปลี่ยนแปลง นโยบาย บัญชี	ความ ผิดพลาด	การใช้ มาตรฐาน ใหม่	การเปลี่ยนแปลง นโยบาย บัญชี	ความ ผิดพลาด
กลุ่มอุตสาหกรรม						
ทรัพยากร	14 (45%)	4 (13%)	1 (3%)	5 (21%)	3 (13%)	1 (4%)
เทคโนโลยี	2 (6 %)	6 (19%)	-	3 (13%)	1 (4%)	2 (8%)
ธุรกิจการเงิน	3 (9 %)	1 (3 %)	-	7 (29%)	1 (4%)	1 (4%)
รวม แต่ละสาเหตุ	19 (61%)	11 (36%)	1 (3%)	15 (63%)	5 (21%)	4 (16%)
รวม	31 (100%)			24 (100%)		

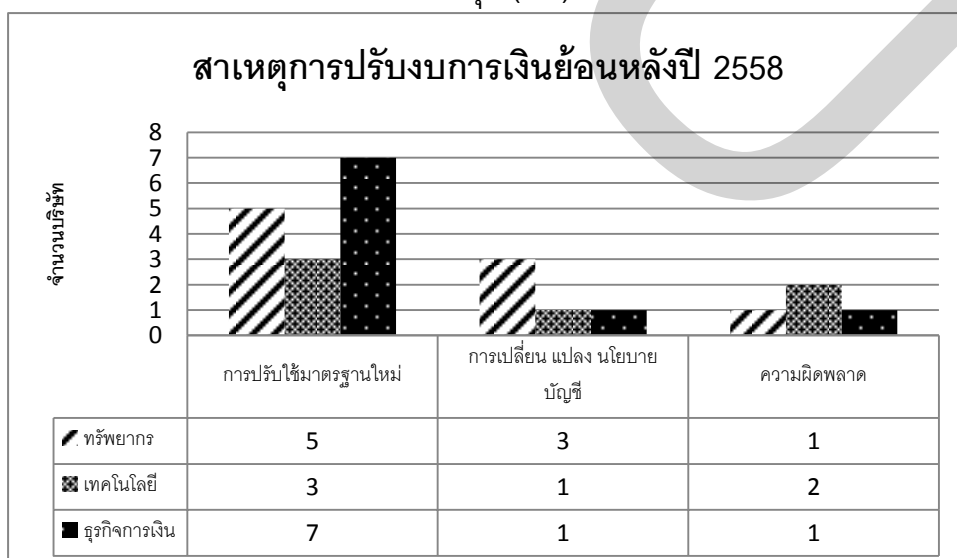
จากการศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียน ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน มีลักษณะแตกต่างกันกล่าวคือ ในงบการเงินปี 2557 พบว่าสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดคือ การปรับใช้มาตรฐานใหม่ (61%) รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี (36%) และสุดท้ายเกิดจากความผิดพลาดซึ่งมีน้อยที่สุดคือ (3%) ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่มีสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานมากที่สุด คือกลุ่มทรัพยากร สำหรับกลุ่มที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่มีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีคือ กลุ่มเทคโนโลยี

รูปภาพที่ 4 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังงบการเงิน ปี 2557

อย่างไรก็ตามพบว่ามีการปรับงบการเงินย้อนหลังในงบการเงินปี 2557 ที่เกิดจากความผิดพลาดเพียง (3%) ในกลุ่มทรัพยากร แต่ไม่พบการปรับงบที่เกิดจากความผิดพลาดในกลุ่มเทคโนโลยี และธุรกิจการเงิน

สำหรับในงบการเงินปี 2558 พบว่าสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดคือ การปรับใช้มาตรฐานใหม่ (63%) รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี (21%) และสุดท้ายเกิดจากสาเหตุความผิดพลาด (16%) ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่มีสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานมากที่สุด คือกลุ่มธุรกิจการเงิน (29%) รองลงมาคือกลุ่มทรัพยากร (21%) และที่น่าสนใจคือในงบการเงินปี 2558 กลุ่มเทคโนโลยีมีการปรับแก้ย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดมากที่สุด (8%)

รูปภาพที่ 5 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมปี 2558

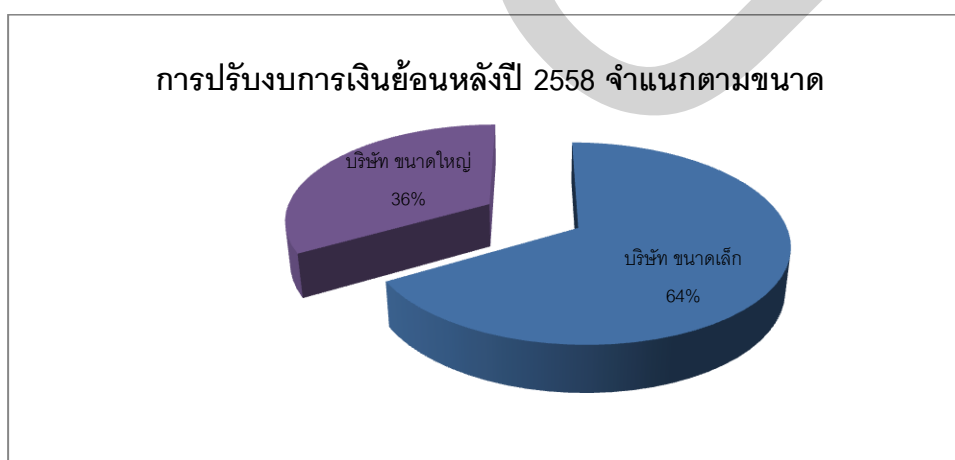
จะเห็นว่าจากการศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังทั้ง 2 ปี พบว่าสาเหตุที่ปรับงบการเงินมากที่สุดทั้ง 2 ปี คือสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่ รองลงมาคือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเงินบัญชี ในขณะที่สาเหตุจากความผิดพลาดแม้จะมีมากขึ้นในงบการเงินปี 2558 แต่เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดทั้ง 2 ปี

เมื่อศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของบริษัทจดทะเบียนฯ เฉพาะงบการเงินปี 2558 จำแนกตามขนาดของบริษัทแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจำแนกตามขนาดของบริษัท

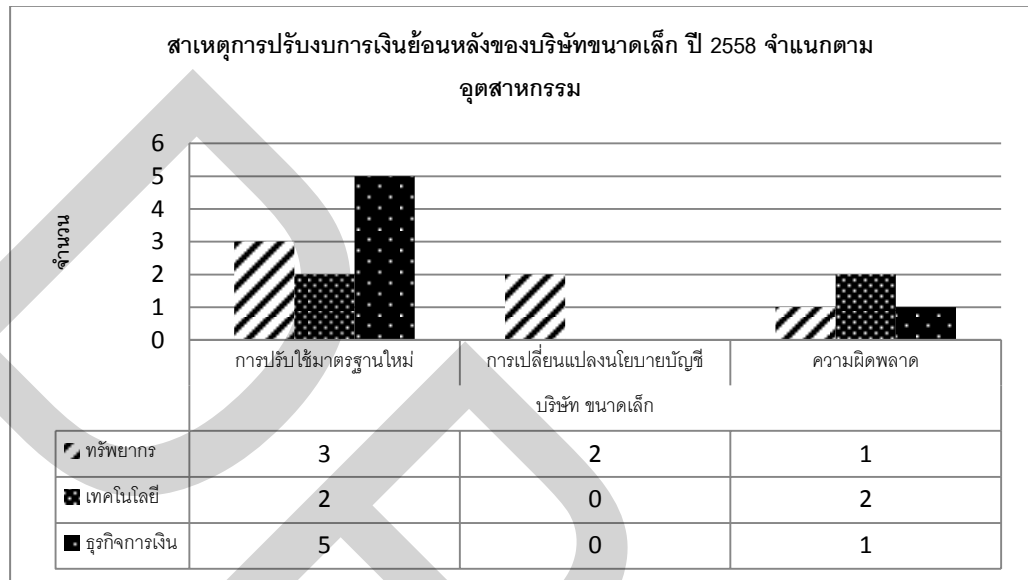
ขนาด/ สาเหตุการปรับ งบการเงิน	บริษัท ขนาดเล็ก			บริษัท ขนาดใหญ่		
	การปรับใช้ มาตรฐาน ใหม่	การ เปลี่ยนแปลง นโยบาย บัญชี	ความ ผิดพลาด	การปรับใช้ มาตรฐาน ใหม่	การเปลี่ยน แปลง นโยบาย บัญชี	ความ ผิดพลาด
กลุ่มอุตสาหกรรม						
ทรัพยากร	3 (13%)	2 (9%)	1 (5%)	2 (9%)	1 (5%)	-
เทคโนโลยี	2 (9%)	-	2 (9%)	1 (5%)	1 (5%)	-
ธุรกิจการเงิน	5 (23%)		1 (5%)	2 (9%)	1 (5%)	-
รวมแต่ละสาเหตุ	10 (45%)	2 (9%)	4 (18%)	5 (23%)	3 (13%)	-
รวมแต่ละขนาด	16 (64%)			8 (36%)		
รวม	24 (100%)					

จากตารางที่ 4 งบปี 2558 พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทกลุ่มตัวอย่างพบมากที่สุด在公司ขนาดเล็ก (64%) มากกว่าขนาดใหญ่ (36%) ซึ่งแสดงในรูปภาพที่ 6

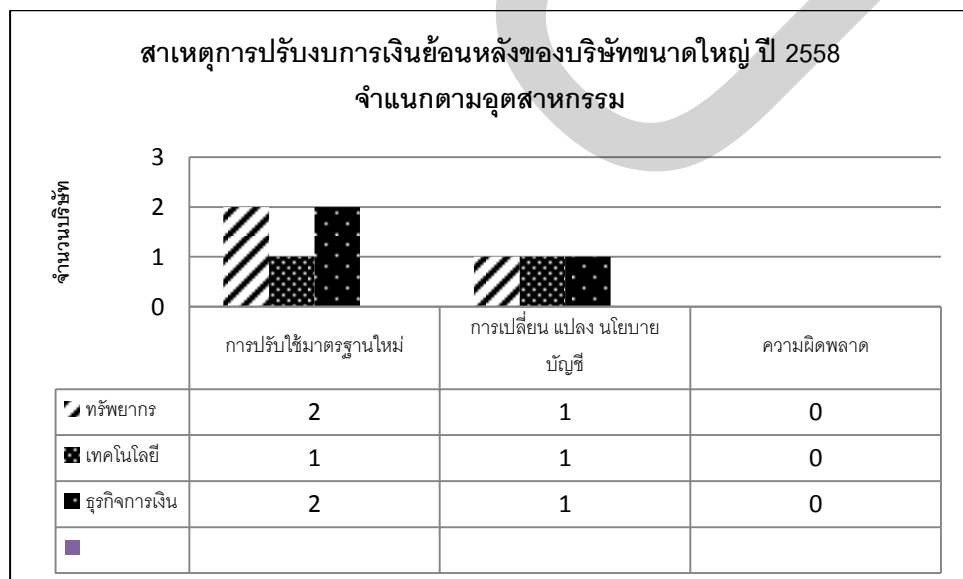
รูปภาพที่ 6 การปรับงบการเงินย้อนหลังปี 2558 จำแนกตามขนาด

ซึ่งบริษัทขนาดเล็กที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุด (64%) พบมากที่สุดในสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานใหม่ (45%) รองลงมาเกิดจากความผิดพลาด (18%) และสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังน้อยที่สุดเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี (9%) ดังรูปภาพที่ 7

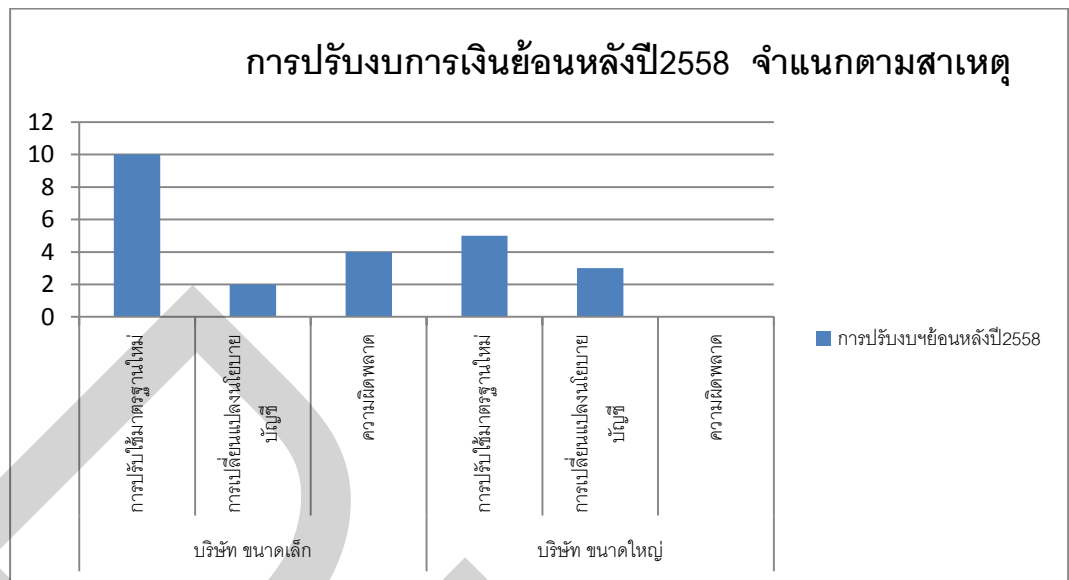

รูปภาพที่ 7 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดเล็ก ปี 2558

สำหรับบริษัทกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่พบสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานใหม่มากที่สุด (23%) รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี ในบริษัท (13%) และไม่พบสาเหตุจากความผิดพลาดในบริษัทกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ดังรูปภาพที่ 8

รูปภาพที่ 8 สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดใหญ่ ปี 2558

รูปภาพที่ 9 การปรับงบการเงินย้อนหลังปี2558 จำแนกตามสาเหตุและขนาด

จากสาเหตุความผิดพลาดที่มีมากขึ้นจึงในปี 2558 ซึ่งเกิดขึ้นในบริษัทขนาดเล็กเท่านั้น จึงน่าสนใจความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมีลักษณะข้อมูลรายการประเภทใด ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ต่อไป

สำหรับบริษัทกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่พบสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานใหม่มากที่สุด (23%) รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี ในบริษัท (13%) และไม่พบสาเหตุจากความผิดพลาดในบริษัทกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่

2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อเปรียบเทียบขนาดและผลประกอบการบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงขนาดและผลประกอบการของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีและความผิดพลาด

กลุ่มอุตสาหกรรม	ผลประกอบการ (ผลกำไร แทนค่าด้วย 1 / ผลขาดทุนแทนค่าด้วย 0)									
	บริษัทขนาดเล็ก/ งบการเงิน					บริษัทขนาดใหญ่/ งบการเงิน				
	บริษัท	2555	2556	2557	2558	บริษัท	2555	2556	2557	2558
ทรัพยากร	ก	1	1	1	1	ข	1	1	1	0
	ข	1	1	1	1	-	-	-	-	-
	ค	0	0	0	0	-	-	-	-	-
เทคโนโลยี	ง	1	1	0	1	ช	0	0	1	1
	จ	1	1	0	1	-	-	-	-	-
ธุรกิจการเงิน	ฉ	1	1	1	1	ฉ	1	1	1	1
รวม	6 บริษัท					3 บริษัท				

จากตารางที่ 5 จำนวนบริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และแก้ไขรายการที่ผิดพลาด ในงบการเงินปี 2558 รวม 9 บริษัท จำแนกเป็นบริษัทขนาดเล็ก 6 บริษัทและบริษัทขนาดใหญ่ 3 บริษัท จากการตรวจสอบผลประกอบการตั้งแต่งบการเงินปี 2555-2558 พบว่า บริษัทขนาดเล็กที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังส่วนใหญ่มีผลกำไรจากการดำเนินงานในปีปัจจุบัน คืองบการเงินปี 2558 (5/6บริษัท) ยกเว้นบริษัทกลุ่มทรัพยากรที่ 3 ที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ซึ่งนอกจากจะมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานในปีปัจจุบันแล้วยังมีผลขาดทุนย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2555-2557 สำหรับกลุ่มเทคโนโลยี พบว่าบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมีทั้ง 2 บริษัทแม้จะมีผลกำไรในงบการเงินปี 2558 แต่มีผลการดำเนินงานขาดทุนในปี 2557 สำหรับกลุ่มธุรกิจการเงินขนาดเล็กพบว่าบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นบริษัทที่มีผลกำไรจากการดำเนินงานในปัจจุบันและไม่มีผลขาดทุนย้อนหลัง

สำหรับผลประกอบการของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ พบว่าบริษัทกลุ่มทรัพยากรที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังผลขาดทุนในปีปัจจุบัน แต่ที่น่าสนใจคือกลุ่มเทคโนโลยี ซึ่งพบว่า แม้จะผลกำไรจากการดำเนินงานในปี 2558 แต่พบว่ามีผลขาดทุนในปี 2555-2556 อย่างไรก็ตามกลุ่มธุรกิจการเงินเป็นบริษัทที่มีผลกำไรจากการดำเนินตั้งแต่ปี 2555-2558

จะเห็นว่าที่ปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นขนาดใหญ่แม้จะเป็นบริษัทที่มีผลกำไรในปัจจุบัน แต่มีผลการดำเนินงานขาดทุนในปีก่อนๆ (2/3 บริษัท) สำหรับการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดเล็กก็มีลักษณะคล้ายกันคือ บริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง แม้จะมีผลกำไรในปัจจุบันแต่พบว่ามีผลขาดทุนในปีก่อนๆ(3/6 บริษัท) โดยภาพรวมจะเห็นว่าบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังส่วนใหญ่ (5/9 บริษัท) มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน

2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3

3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังสาเหตุจากความผิดพลาดของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด

ลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด
ลักษณะข้อมูลรายได้
○ การบันทึกรายได้จากการให้บริการของบริษัทย่อย ○ กำไร(ขาดทุน)จากการร่วมค้าที่รับรู้ตามวิธีส่วนได้เสียสูงไป ○ การแบ่งปันกำไร(ขาดทุน)เบ็ดเสร็จอื่น สำหรับผลต่างของอัตราแลกเปลี่ยนจากการแปลงค่างบการเงินในส่วนที่เป็นของบริษัทใหญ่สูงไป
ลักษณะข้อมูลค่าใช้จ่าย
○ การบันทึกค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมของบริษัทย่อยผิดพลาด ○ การบันทึกค่าใช้จ่ายจากสัญญาเช่าดำเนินงานของบริษัทย่อยผิดพลาด ○ บริษัทย่อยบันทึกค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขายต่ำไป
ลักษณะข้อมูลภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่น ๆ
○ สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ○ ปรับปรุงภาษีเงินได้ของปี ก่อนๆ ที่คำนวณไว้ต่ำไป ○ ไม่ได้บันทึกที่รับรู้ส่วนเกินทุนจากเงินลงทุนในบริษัทร่วม ○ บันทึกเงินลงทุนในบริษัทร่วมและกำไร(ขาดทุน)สะสมต่ำไป ○ บริษัทย่อยได้ทบทวนการด้อยค่าของสินทรัพย์ ○ บริษัทย่อยปรับปรุงต้นทุนของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เป็นผลให้มีขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรม ○ บริษัทย่อยทบทวนการพิจารณาจำแนกประเภทสัญญาเช่าของสินทรัพย์

จากตารางที่ 6 การปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือความผิดพลาดที่เกิดจากรายได้ ความผิดพลาดที่เกิดจากค่าใช้จ่าย และความผิดพลาดที่เกิดจากภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่น ๆ จะพบว่าความผิดพลาดที่เกิดจากรายได้และค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เกิดจากบริษัทย่อย สำหรับความผิดพลาดที่เกิดจากภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่น ๆ พบว่าแม้จะมีความหลากหลายแต่ส่วนใหญ่เกิดจากบริษัทย่อยเช่นกัน

3.2 ผลการศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มทรัพยากร จากการตรวจสอบการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงตามแบบจำลองการวิจัย ที่ว่า

$$\text{Restatement amount} = \beta_0 + \beta_1(\text{Market value}) + \beta_2(\text{Leverage}) + \beta_3(\text{Loss}) + \beta_4(\text{Market to book ratio}) + \text{error}$$

โดยที่

Restatement Amount	= จำนวนเงินที่มีการปรับแก้ย้อนหลัง
Market Value	= ขนาดขององค์กร
Leverage	= ขนาดหนี้สินขององค์กร (หนี้สิน/สินทรัพย์รวม)
Loss	= ผลประกอบการ แทนผลขาดทุน 1 แทนผลผลกำไร 0
Market to Book Ratio	= การเติบโตของกิจการ

จากการตรวจสอบพบว่าบริษัทตัวอย่างที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดซึ่งเป็นบริษัทขนาดเล็ก และมีจำนวนน้อย เพียง 4 บริษัทเท่านั้น เนื่องจากตัวอย่างที่ใช้ทดสอบดังกล่าวมีจำนวนน้อยกว่าตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการ 2 วิธีคือ

วิธีการที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Correlation Metrix) โดยการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระคู่ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง เลือกตัวแปรเพียง 1 ตัวแปร เพื่อลดตัวแปรอิสระ แล้วจึงทดสอบโดยใช้ Regression ซึ่งแสดงผลดังตารางที่ 7-8

วิธีการที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระคู่ โดยมีสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 5 ดังนี้

- 5.1 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปี 2558
- 5.2 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สินปี 2558
- 5.3 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการปี 2558
- 5.4 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับการเติบโตของกิจการปี 2558

นอกจากวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด ในงบการเงินปี 2558 กับ ตัวแปรอิสระต่างๆที่ละคู่ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยัง

ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด กับปัจจัยดังกล่าวของงบการเงินปี 2557 เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระดังกล่าวของงบการเงินปี 2557 มีความสัมพันธ์กับจำนวนที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดอย่างตั้งใจในปี 2558 หรือไม่ โดยมีข้อสมมติฐานดังนี้

5.5 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปี 2557

5.6 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สินปี 2557

5.7 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการปี 2557

5.8 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับการเติบโตของกิจการปี 2557

ซึ่งผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ละคู่ดังกล่าว แสดงในตารางที่ 9

ผลจากวิธีการที่ 1

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Correlation Matrix) โดยการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระคู่ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง และเลือกตัวแปรเพียง 1 ตัวแปร เพื่อลดจำนวนตัวแปรอิสระ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระดังกล่าว ดังแสดงในตารางที่ 7 การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ **Correlations Matrix**

Correlations Matrix				
	ผลประกอบการ	ขนาดขององค์กร	ขนาดของหนี้สิน	การเติบโตของกิจการ
ผลประกอบการ	1			
ขนาดขององค์กร	.614	1		
ขนาดของหนี้สิน	.671	.336	1	
การเติบโตของกิจการ	.317	.937	.217	1

ผลการทดสอบทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ดังแสดงในตารางที่ 7 พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันสูง ดังนี้

- 1) ผลประกอบการความสัมพันธ์กับ ขนาดขององค์กร(Market Value)
- 2) ผลประกอบการความสัมพันธ์กับ ขนาดของหนี้สิน (Leverage)

3) ขนาดขององค์กร(Market Value) มีความสัมพันธ์กับ การเติบโตของกิจการ(Market to Book Ratio)

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ทั้ง 3 คู่ ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรคือ ผลประกอบการและการเติบโตของกิจการ ให้คงไว้ในสมการ Regression Model ดังแสดงสมการใหม่ดังนี้

Restatement amount

$$= \beta_0 + \beta_1(\text{Loss}) + \beta_2(\text{Market to Book Ratio}) + \text{error}$$

ใช้ Regression Model ใหม่ ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรของสมการดังกล่าว โดยใช้บริษัทตัวอย่างที่พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาด จำนวน 4 บริษัท ซึ่งผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ Regression Model แสดงความสัมพันธ์ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
	การปรับการเงินย้อนหลัง Beta Coefficients
ผลประกอบการ	.633
การเติบโตของกิจการ	-.817
Adjusted R Square = .220	
Sig = .510	

จากตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบสมการโดยใช้ Regression Model พบว่าจำนวนเงินที่ปรับย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับผลประกอบการ ในขณะที่จำนวนเงินที่ปรับย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเติบโตของกิจการ

อาจกล่าวได้ว่ากิจการที่มีผลกำไรจากการดำเนินงานสูงจะยังมีโอกาสที่จะปรับงบการเงินจากสาเหตุความผิดพลาดสูงเช่นกัน สำหรับการเติบโตของกิจการซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม อาจกล่าวได้ว่า กิจการที่มีการเติบโตสูง อาจจะปรับย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดน้อยลง

อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบบริษัทกลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่า Sig = .510 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่กล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์ที่ไม่อยู่ในระดับนัยสำคัญนอกจากนี้ ค่า Adjusted R Square 22 % แสดงให้เห็นว่าสมการดังกล่าวอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่

ผลประกอบการและการเติบโตของกิจการ กับตัวแปรตามคือจำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด ได้เพียง 22 % เท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยจึงศึกษาด้วยวิธีการที่ 2 ต่อไป คือการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามทีละคู่ซึ่งจะนำเสนอในลำดับต่อไป

ผลจากวิธีการที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทีละคู่ โดยมีสมมติฐานการวิจัยและผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละคู่

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	ผลการวิเคราะห์
5.1 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปี 2558	-0.50	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
5.2 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สินปี 2558	0.62	สนับสนุนสมมติฐาน
5.3 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการปี 2558	0.37	สนับสนุนสมมติฐาน
5.4 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับการเติบโตของกิจการปี 2558	-0.62	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
5.5 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปี 2557	-0.07	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
5.6 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สินปี 2557	0.54	สนับสนุนสมมติฐาน
5.7 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการปี 2557	0.43	สนับสนุนสมมติฐาน
5.8 จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดปี 2558 มีความสัมพันธ์กับการเติบโตของกิจการปี 2557	-0.40	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน

จากตารางที่ 9 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละคู่ พบว่า จำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 มีความสัมพันธ์กับขนาดของหนี้สิน ปีปัจจุบันมากที่สุด (0.62)และปีก่อน(0.54) และมีความสัมพันธ์กับผลประกอบการรองลงมา อย่างไรก็ตามพบจำนวนเงินที่มีการปรับงบการเงิน

ย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาด 2558 ความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับ ขนาดขององค์กร และการเติบโตของกิจการ

จากผลการทดสอบทั้ง 2 วิธีการ มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับผลประกอบการ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเติบโตของกิจการ อาจกล่าวได้ว่า องค์กรที่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน ย่อมส่งผลให้มีการเติบโตสูง และส่งผลให้การปรับงบการเงินย้อนหลังลดลง

2.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ คุณ ปกรณ์ เพ็ญภาคกุล⁷ ซึ่งมีประสบการณ์ตรวจสอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เกี่ยวกับสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียน เนื่องจากสาเหตุความผิดพลาด เพื่อตรวจสอบหาสาเหตุที่แท้จริงว่าเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ ซึ่งให้ความเห็นว่า “การตรวจสอบว่าบริษัทตั้งใจหรือไม่เป็นสิ่งที่ตรวจสอบได้ยาก อย่างไรก็ตาม ถ้าหากบริษัทพบมีความผิดพลาดเกิดขึ้นแล้วแก้ไข ย่อมเป็นสิ่งที่ดีกว่าบริษัทที่ทราบผิดพลาดแล้วไม่มีการแก้ไข ดังนั้น การปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดดังกล่าว ย่อมเป็นการไม่สมควรหากด่วนสรุปว่าอาจเกิดจากความตั้งใจ หรือการทุจริต”

นอกจากนี้ จากคำถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลของการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด ซึ่งจากผลการตรวจสอบพบว่าความผิดพลาดส่วนใหญ่เกิดจากข้อมูลของบริษัทย่อย ท่านกล่าวว่า “การปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดแม้ว่าสาเหตุจะเป็นความผิดพลาดจากบริษัทย่อย แต่เป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารสูงสุดทางด้านการเงิน (Chief Financial Officer: CFO) ของบริษัทใหญ่ ซึ่งบริษัทจะรู้ตั้งแต่เริ่มแรกว่ามีความผิดพลาด ดังนั้นก่อนการปรับงบการเงินย้อนหลัง CFO และผู้สอบบัญชีของบริษัท จะต้องปรึกษารื้อกันเกี่ยวกับการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด ตลอดจนระดับนัยสำคัญของความผิดพลาดดังกล่าว เนื่องจากการปรับงบการเงินย้อนหลังอาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจ

⁷ คุณ ปกรณ์ เพ็ญภาคกุล ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน และเป็นกรรมการในคณะกรรมการกำหนดจรรยาบรรณของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เคยดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจสอบ และ รองประธานคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ของสภาวิชาชีพบัญชี ตลอดจนเป็นผู้มีประสบการณ์วิชาชีพบัญชี ปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นเวลาเกือบ ๓๐ ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๑๒ – ๒๕๓๙ กับ สำนักงานสอบบัญชี และที่ปรึกษาธุรกิจ ไพรัช วอเตอร์เฮาส์ (Price Waterhouse) ซึ่งมีเครือข่ายปฏิบัติงานทั่วโลก

และความไม่น่าเชื่อถือต่อบริษัทและผู้สอบบัญชี อย่างไรก็ตามควรมีการตรวจสอบย้อนหลังว่าความผิดพลาดดังกล่าวเกิดจากผู้สอบบัญชีท่านเดิม หรือ ทราบว่ามีความผิดพลาดเกิดขึ้นหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอบหรือสำนักงานสอบบัญชี หรือไม่” นอกจากนี้ “ ควรจะมีการติดตามข่าวสาร ของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง จาก ข่าวในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงประมาณ 60 วัน ก่อนเผยแพร่งบการเงิน” ตลอดจน “ ควรดูผลจากการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นเพื่อดูการตอบสนองของนักลงทุนหลังจากมีการเผยแพร่งบการเงินดังกล่าว” คุณปกรณ์ เพ็ญภาคกุล กล่าว

จากผลการสัมภาษณ์ดังกล่าว และจากการตรวจสอบหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบว่ามี การปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดเพียง 4 บริษัทเท่านั้นจากกลุ่มบริษัท ประชากร จำนวน 139 บริษัท จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้ง CFO และผู้สอบบัญชีของบริษัทส่วนใหญ่ มีความรับผิดชอบในการเผยแพร่งบการเงินต่อสาธารณะชน และหากจะต้องมีการปรับงบการเงินย้อนหลัง ก็กระทำด้วยความรอบคอบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุน อาจกล่าวได้ว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กระทำ เพื่อให้บริการเงินมีคุณภาพ เพื่อสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในการเผยแพร่ งบการเงินของบริษัทและผู้สอบบัญชี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสาเหตุและลักษณะการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน เพื่อตรวจสอบสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังและลักษณะข้อมูลที่ปรับย้อนหลัง ตลอดจนเปรียบเทียบขนาดและผลประกอบการของบริษัทที่ปรับย้อนหลัง สามารถนำเสนอข้อสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน งบการเงินปี 2557-2558 และเพื่อเปรียบเทียบขนาดและผลประกอบการของบริษัทที่ปรับงบการเงินจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยตรวจสอบงบการเงินปี 2555-2558 นอกจากนี้ ได้วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม สำหรับงบการเงินปี 2558 โดยจำแนกลักษณะข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ กลุ่มแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย และกลุ่มแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่นๆ ตลอดจน เสนอแนะแนวทางการตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ลักษณะข้อมูลทั่วไป

บริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากบริษัทประชากร 139 บริษัท พบว่าบริษัทตัวอย่างที่ปรับงบการเงินย้อนหลังในงบการเงินปี 2557-2558 มีจำนวน 45 บริษัท จำแนกเป็นบริษัทขนาดเล็ก จำนวน 33 บริษัท (73%) และบริษัทขนาดใหญ่ จำนวน 12 บริษัท (27%) และพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุด ทั้ง 2 ปี คือกลุ่มทรัพยากร สำหรับสำหรับกลุ่มเทคโนโลยีมีจำนวนบริษัทที่ปรับงบย้อนหลังใกล้เคียงกันทั้ง 2 ปี แต่ที่น่าสนใจคือบริษัทกลุ่มธุรกิจการเงินซึ่งมีการปรับงบการเงินมากขึ้นในปี 2558

2) ผลการศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง

ผลการศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม เกี่ยวกับสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 ปี คือ ปี 2557-2558 พบว่า สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดในการงบการเงินปี 2557 คือสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่ รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี ซึ่งกลุ่มทรัพยากร มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่มีสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานมากที่สุด สำหรับกลุ่มเทคโนโลยี มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่มีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีมากที่สุด อย่างไรก็ตามในปี 2557 พบว่ามีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดเพียงกลุ่มเดียวคือกลุ่มทรัพยากร แต่ในปี 2558 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่มีสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานมากที่สุด คือกลุ่มธุรกิจการเงิน รองลงมาคือกลุ่มทรัพยากร และที่น่าสนใจคือในการงบการเงินปี 2558 กลุ่มเทคโนโลยีมีการปรับแก้ย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดมากขึ้น

เมื่อศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง เฉพาะงบการเงินปี 2558 จำแนกตามขนาดของบริษัทพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทกลุ่มตัวอย่างพบมากที่สุด在公司ขนาดเล็กมากกว่าขนาดใหญ่ ซึ่งในกลุ่มขนาดเล็กพบมากที่สุดในสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่ (45%) รองลงมาเกิดจากความผิดพลาด (18%) และสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังน้อยที่สุดเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี (9%) จะเห็นว่าสาเหตุจากความผิดพลาดสูงขึ้นในการงบการเงินปี 2558 ซึ่งเกิดขึ้น在公司ขนาดเล็ก

สำหรับบริษัทกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่พบสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานใหม่มากที่สุด (23%) รองลงมาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี ในบริษัท (13%) ซึ่งสาเหตุดังกล่าวคล้ายกับบริษัทขนาดเล็ก แต่ที่น่าสนใจคือไม่พบการปรับงบย้อนหลังจากสาเหตุจากความผิดพลาด在公司กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จากผลการศึกษาพบว่าในการงบการเงินปี 2558 บริษัทขนาดเล็กมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ นอกจากนี้ กลุ่มอุตสาหกรรมที่พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดสาเหตุจากการปรับใช้มาตรฐานฉบับใหม่คือกลุ่มธุรกิจการเงิน

3) ผลการศึกษาขนาดและผลประกอบของการบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งเกิดจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด

จากการศึกษาขนาดและผลประกอบของการบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งเกิดจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด ในการงบการเงินปี 2558 ทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า มีจำนวน 9 บริษัท จำแนกเป็นบริษัทขนาดเล็ก 6 บริษัทและบริษัทขนาดใหญ่ 3 บริษัท ซึ่งในการงบการเงินปี 2558 บริษัทขนาดเล็กที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังส่วนใหญ่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน (5/6บริษัท) อย่างไรก็ตาม พบว่าที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมีทั้ง 2

บริษัทแม้จะมีผลกำไรในงบการเงินปี 2558 แต่มีผลการดำเนินงานขาดทุน ในปี 2557 อาจกล่าวได้ว่าบริษัทตัวอย่างขนาดเล็กที่มีผลขาดทุนในปีปัจจุบันและผลขาดทุนย้อนหลัง ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และความผิดพลาด จำนวน (3/6 บริษัท)

สำหรับกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ซึ่งมี 3 บริษัท พบว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังแม้จะเป็นบริษัทที่มีผลกำไรในปัจจุบัน แต่มีผลการดำเนินงานขาดทุนในปีก่อนๆ (2/3 บริษัท) ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวสูงกว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดเล็ก

จะเห็นว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด ในงบการเงินปี 2558 บริษัทปรับงบการเงินย้อนหลังส่วนใหญ่ เป็นบริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (5/9 บริษัท) ซึ่งอาจจะเป็นผลขาดทุนในปีปัจจุบันหรือผลขาดทุนย้อนหลัง และพบว่าบริษัทขนาดใหญ่ที่มีผลการดำเนินงานขาดทุน มีสัดส่วนการปรับย้อนหลังมากกว่าบริษัทที่มีกำไร ในขณะที่การปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทขนาดเล็กที่มีผลขาดทุน จะมีสัดส่วนเท่ากันกับบริษัทที่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน

4) ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลัง

จากการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้ง 3 กลุ่มอุตสาหกรรม จำแนกลักษณะการแก้ไขข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดใน 3 กลุ่มคือ ลักษณะข้อมูลกลุ่มรายได้ ลักษณะข้อมูลกลุ่มค่าใช้จ่าย และลักษณะข้อมูลกลุ่มภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่นๆ

4.1 ลักษณะข้อมูลกลุ่มรายได้ ได้แก่ การบันทึกรายได้จากการให้บริการของบริษัทย่อย กำไร (ขาดทุน) จากการร่วมค้าที่รับรู้ตามวิธีส่วนได้เสียสูงไป การแบ่งปันกำไร (ขาดทุน) เบ็ดเสร็จอื่น สำหรับผลต่างของอัตราแลกเปลี่ยนจากการแปลงค่างบการเงินในส่วนที่เป็นของบริษัทใหญ่สูงไป

4.2 ลักษณะข้อมูลกลุ่มค่าใช้จ่าย ได้แก่ การบันทึกค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมของบริษัทย่อยผิดพลาด การบันทึกค่าเช่าจากสัญญาเช่าดำเนินงานของบริษัทย่อยผิดพลาด บริษัทย่อยบันทึกค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขายต่ำไป

4.3 ลักษณะข้อมูลกลุ่มภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่นๆ ได้แก่ สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ปรับปรุงภาษีเงินได้ของปี ก่อนๆ ที่คำนวณไว้ต่ำไป ไม่ได้บันทึกที่รับรู้ส่วนเกินทุนจากเงินลงทุนในบริษัทร่วม บันทึกเงินลงทุนในบริษัทร่วมและกำไร(ขาดทุน)สะสมต่ำไป บริษัทย่อยได้ทบทวนการด้อยค่าของสินทรัพย์ บริษัทย่อยปรับปรุงต้นทุนของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เป็นผล

ให้มีขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรม บริษัทย่อยทบทวนการพิจารณา
จำแนกประเภทสัญญาเช่าของสินทรัพย์

จากลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังสาเหตุจากความผิดพลาดพบว่าส่วนใหญ่
ความผิดพลาดลักษณะข้อมูลของรายได้และค่าใช้จ่ายเกิดจากบริษัทย่อย ในขณะที่ลักษณะ
ข้อมูลความผิดพลาดเกี่ยวกับลักษณะการแก้ไขข้อมูลกลุ่มภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน ส่วน
ใหญ่เกิดจากสาเหตุ สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ปรับปรุงภาษีเงินได้ของปี ซึ่งสาเหตุ
เกิดจากบริษัทใหญ่

5) ผลจากการตรวจสอบหาสาเหตุที่แท้จริง เพื่อเสนอแนะแนวทางการตรวจสอบ

การสาเหตุที่แท้จริงจากการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดซึ่งงานวิจัยนี้
ใช้แบบจำลองการวิจัย เพื่อตรวจสอบหาสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังจาก
สาเหตุความผิดพลาดของบริษัทจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 กลุ่ม
อุตสาหกรรม จากการตรวจสอบพบว่าบริษัทตัวอย่างที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุ
ความผิดพลาดมีจำนวนน้อย เพียง 4 บริษัทเท่านั้น เนื่องจากตัวอย่างที่ใช้ทดสอบมีจำนวนน้อย
กว่าตัวแปร ผู้วิจัยมีแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว 2 วิธีคือ 1) การทดสอบความสัมพันธ์ของตัว
แปรอิสระ (Correlation Metrix) โดยการวิเคราะห์หาค่าตัวแปรอิสระคู่ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้าง
สูง เลือกตัวแปรเพียง 1 ตัวแปร เพื่อลดตัวแปรอิสระ แล้วทดสอบโดยใช้ Regression Model ซึ่ง
จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรคือ ผล
ประกอบการและการเติบโตของกิจการ ให้คงไว้ในสมการ Regression Model และ วิธีที่ 2)
การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ละคู่

ผลจากวิธีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรคือ ผลประกอบการและการเติบโต
ของกิจการ การวิเคราะห์มีความสัมพันธ์โดยใช้ Regression Model พบว่าผลประกอบการส่งผล
อย่างไม่มีนัยสำคัญต่อการปรับงบการเงินย้อนหลัง แสดงให้เห็นว่าผลประกอบการที่กำไรส่งผล
ให้เกิดการปรับงบการเงินย้อนหลัง ในขณะที่ การเติบโตของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทาง
ตรงกันข้าม กับการปรับงบการเงินย้อนหลังซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีการเติบโตของกิจการ
สูงจะมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดต่ำ

ผลจากวิธีการที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ละคู่
สามารถจำแนกการวิเคราะห์ได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สนับสนุนสมมติฐาน และกลุ่มที่ไม่สนับสนุน
สมมติฐาน

5.1 กลุ่มที่สนับสนุนสมมติฐาน เป็นกลุ่มที่พบว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมี

ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงิน
ย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด กับ ขนาดของหนี้สิน และผลประกอบการ
ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า องค์การที่มีหนี้สินสูงมีโอกาที่จะปรับ

การเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดสูง และ องค์กรที่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน มีโอกาสที่จะปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดสูง

- 5.2 กลุ่มที่ไม่สนับสนุนสมมติฐานเป็นกลุ่มที่พบว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด กับขนาดขององค์กร และการเติบโตของกิจการ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า องค์กรขนาดใหญ่จะมีโอกาสในการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดลดลง และ องค์กรที่มีการเติบโตสูงจะมีโอกาสการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดลดลง

จากผลการทดสอบทั้ง 2 วิธีการ มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลประกอบการ และมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับการเติบโตของกิจการ ซึ่ง ผลจากความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ผลกำไรจากการดำเนินงานส่งผลต่อการเติบโตของกิจการ และกิจการที่มีการเติบโตสูงจะมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดลดลง จากความสัมพันธ์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า กิจการที่มีผลการดำเนินงานขาดทุน อาจเป็นสาเหตุให้มีการปรับงบการเงินย้อนหลังสาเหตุจากความผิดพลาดดังกล่าว

6) ผลการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ คุณ ปกรณ์ เพ็ญภาคกุล ซึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด ว่า “การตรวจสอบว่าบริษัทตั้งใจหรือไม่เป็นสิ่งที่ตรวจสอบได้ยาก อย่างไรก็ตาม ถ้าหากบริษัทพบมีความผิดพลาดเกิดขึ้นแล้วแก้ไข ย่อมเป็นสิ่งที่ดีกว่าบริษัทที่ทราบว่ามีผิดพลาดแล้วไม่มีการแก้ไข เป็นการไม่สมควรหากด่วนสรุปว่าอาจเกิดจากความตั้งใจ หรือการทุจริต” นอกจากนี้ จากคำถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลของการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด ซึ่งจากผลการตรวจสอบพบว่าความผิดพลาดส่วนใหญ่เกิดจากข้อมูลของบริษัทย่อย ท่านกล่าวว่า “การปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดแม้ว่าสาเหตุจะเป็นความผิดพลาดจากบริษัทย่อย แต่เป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารสูงสุดทางการเงิน (Chief Financial Officer: CFO) ของบริษัทใหญ่ ซึ่งเชื่อว่า CFO และผู้สอบบัญชี ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากการปรับงบการเงินย้อนหลังอาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจ และความไม่น่าเชื่อถือต่อบริษัทและผู้สอบ” คุณ ปกรณ์ เพ็ญภาคกุล กล่าว

จากผลการสัมภาษณ์ และผลจากการตรวจสอบหลักฐานเชิงประจักษ์จากกลุ่มบริษัทประชากร จำนวน 139 บริษัท ซึ่งมีบริษัทกลุ่มตัวอย่าง 45 บริษัท ที่พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดเพียง 4 บริษัทเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้ง CFO และผู้สอบบัญชีของบริษัทส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการเผยแพร่ทางการเงินต่อสาธารณะชน และหาก

จะต้องมีการปรับงบการเงินย้อนหลัง ก็กระทำด้วยความรอบคอบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุน อาจกล่าวได้ว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กระทำเพื่อให้นักลงทุนมีคุณภาพ เพื่อสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในการเผยแพร่งบการเงินของบริษัทและผู้สอบบัญชี

อภิปรายผล

จากการศึกษาการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาสาเหตุรายการที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียน และศึกษาลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงิน กลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มธุรกิจการเงิน ซึ่งกำหนดตัวแปรอิสระส่งผลต่อการปรับงบการเงินย้อนหลัง 3 ตัวแปรคือ 1) การปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และ 3) ความผิดพลาด นอกจากนี้ยังศึกษาขนาดและผลประกอบการของบริษัทกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษา สาเหตุและลักษณะของการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มีดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ของบริษัทขนาดใหญ่มีการปรับมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก” ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานบัญชีของบริษัทขนาดเล็กมากกว่าขนาดใหญ่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ Wang, Young, and Zhuang (2007) กล่าวว่า แม้ว่าการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ จะทำให้การพยากรณ์ของนักวิเคราะห์และสภาพแวดล้อมด้านข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีคุณภาพเพิ่มขึ้น และผลกระทบดังกล่าวจะมีมากขึ้นหากการการปรับใช้มาตรฐานใหม่เกิดจากการบังคับมากกว่าความสมัครใจ และพบว่าผลกระทบมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ อาจกล่าวได้ว่า เนื่องจาก ในบริบทของประเทศไทย บริษัทขนาดเล็กมีความพยายามที่จะปรับใช้มาตรฐานใหม่มากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ เพื่อต้องการให้นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยรับรู้ถึงแม้ว่าจะเป็นบริษัทขนาดเล็กแต่ข้อมูลของบริษัทมีคุณภาพมากกว่า ซึ่งควรศึกษาต่อไปว่านักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ตอบสนองอย่างไรต่อการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากการปรับใช้มาตรฐานใหม่ของบริษัท

สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทขนาดเล็กมีมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่” ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทขนาดเล็กมีมากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากระบบการควบคุมภายในของ

บริษัทขนาดเล็กมีความบกพร่องมากกว่า ซึ่ง Wang (2013) พบว่าบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในระดับบริษัทอย่างมีสาระสำคัญมีโอกาสที่จะได้รับการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่า อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีเพียง 4 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทขนาดเล็กทั้งหมด งานวิจัยในอนาคตจึงควรศึกษาข้อมูลในช่วงก่อนการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงบการเงินของบริษัทจากข่าวในต่างในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อตรวจสอบระบบการกำกับดูแลกิจการจากตลาดหลักทรัพย์ฯ และระบบการควบคุมภายในของบริษัทดังกล่าว เพื่อตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงดังกล่าว ตลอดจน การตรวจสอบการตอบสนองของนักลงทุนที่มีต่อการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด หลังจากที่มีการเผยแพร่งบการเงินแล้ว

สมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “บริษัทกลุ่มตัวอย่างที่มีผลประกอบการขาดทุนมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี และความผิดพลาด มากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการที่มีกำไร” ผลการวิจัยพบว่าบริษัทกลุ่มตัวอย่างที่มีผลประกอบการมีขาดทุนปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการที่มีผลกำไร ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยที่กำหนดไว้ แม้ว่าผลการตรวจสอบพบว่าปีที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจะมีผลกำไรจากการดำเนินงาน แต่พบว่าบริษัทดังกล่าวมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานของปีก่อนๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทไม่ได้เกิดจากผลขาดทุนจากปีปัจจุบันเท่านั้น แต่อาจเกิดจากผลขาดทุนจากปีก่อนด้วย ซึ่งการตรวจสอบเพียงแค่ปีปัจจุบันเท่านั้นอาจไม่เพียงพอเนื่องจากผลการดำเนินงานในปัจจุบันได้รับการปรับย้อนหลังแล้ว ซึ่งงานวิจัยนี้ได้มีการตรวจสอบย้อนหลังตั้งแต่งบการเงินปี 2555-2558 จึงพบว่าหลักฐานเชิงประจักษ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Scholz (2014) พบว่าประมาณ 50 % ของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิค่อนข้างมาก

สมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า “ลักษณะข้อมูลของบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีลักษณะข้อมูลมีลักษณะแตกต่างกัน” ผลการวิจัยพบว่าบริษัทกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะข้อมูลของบริษัทที่เกิดจากความผิดพลาดของบริษัทจะมีลักษณะข้อมูลมีลักษณะที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทที่พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด มีลักษณะข้อมูลแตกต่างกันตามที่กำหนดไว้มี 3 กลุ่ม คือ ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย และลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับภาษี การลงทุน การจัดหาเงิน และอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Scholz (2014) พบว่า ลักษณะข้อมูลที่มีการปรับย้อนหลังมีความแตกต่างกันซึ่งพบมากที่สุด ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นค่าใช้จ่าย รองลงมาคือหนี้สินและตราสารอนุพันธ์ และอันดับที่ 3 คือ รายได้

นอกจากนี้จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากความผิดพลาดกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดขององค์กร ขนาดของหนี้สิน ผลประกอบการ และการเติบโตของกิจการ โดยใช้ Regression Model สามารถจำแนกความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่พบว่าปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ขนาดของหนี้สิน และผลประกอบการ
 - 1.1 การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์กัน กับขนาดหนี้สิน **ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน** อาจเนื่องจาก บริษัทที่มีหนี้สินจำนวนมากมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเงื่อนไขหนี้สิน (Debt Covenant) เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dechow, Ge, Larson, & Sloan (2011) กล่าวว่า ถ้าองค์กรต้องจัดหาเงิน (Financing) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ขี้อัดต่อข้อเท็จจริงจะมีเพิ่มขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเชื่อว่ากิจการที่มีหนี้สินสูง จะยังมีความพยายามที่จะรักษาระดับเงื่อนไขหนี้สิน (Debt Covenant) มีโอกาสที่จะเปิดเผยข้อมูลขี้อัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญมากกว่า
 - 1.2 การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์กัน กับผลประกอบการ **ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย** แม้ว่า จากข้อสมมติฐานที่ว่า บริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง แต่โดยข้อเท็จจริงพบว่า บริษัทกลุ่มตัวอย่างที่ทั้งหมดปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดมีผลกำไรจากการประกอบการ และจากการตรวจสอบพบว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาด มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการ อาจเนื่องจากการบริหารกำไรของกิจการซึ่ง Richardson, Tuna and Wu (2002) พบว่า กิจการที่ปรับงบการเงินย้อนหลังมีความคาดหวังจากตลาดสูงว่าจะมีกำไรสูงขึ้นในอนาคต และมีหนี้สินสูง นอกจากนี้มีแรงจูงใจที่สำคัญให้มีการสร้างตัวเลขกำไรให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ หรือการบริหารกำไร (Earnings Manipulation) เมื่อต้องการจัดหาเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ และกิจการที่ปรับงบการเงินย้อนหลังพยายามที่จะรักษาการเติบโตของกำไรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแรงกดดันที่ได้รับจากตลาดหลักทรัพย์ในการปรับใช้มาตรฐานใหม่ และสุดท้ายข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์คงค้างต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกณฑ์คงค้างที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและการลงทุน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการบริหารกำไร
2. กลุ่มที่พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ ขนาดขององค์กร และการเติบโตของกิจการ

- 2.1 การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามกับ ขนาดขององค์กร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย อาจเนื่องจากการกำกับดูแลของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทที่มีขนาดใหญ่กว่าย่อมมีโอกาสในการติดตามผลเพื่อเพิ่มคุณภาพของการรายงานทางการเงินขององค์กรได้มากกว่า (Raghunandan & Rama (2007 อ้างถึง SEC 2003b)
- 2.2 การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามกับการเติบโตของกิจการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยอาจเนื่องจากการเติบโตของกิจการไม่ได้แสดงถึงสัญญาณเตือนภัยที่ชี้ให้เห็นการทุจริตเสมอไป และองค์กรที่มีการเติบโตสูงที่มีการกำกับดูแลที่ดีจากคณะกรรมการตรวจสอบย่อมลด การปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาด (Raghunandan & Rama (2007 อ้างถึง SEC 2003b)

อย่างไรก็ตาม จากความสัมพันธ์ทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า เมื่อกิจการมีผลกำไรจากการดำเนินงาน ย่อมส่งผลต่อการเติบโตของกิจการ และเมื่อกิจการมีการเติบโตสูง กิจการก็มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดน้อยลง ซึ่งกิจการที่มีการเติบโตสูงอาจมีระบบการกำกับดูแลที่ดี ไม่มีจุดอ่อนเกี่ยวกับระบบการควบคุมของอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบและการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสาเหตุและลักษณะของข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 3 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 139 บริษัท พบว่าการเงินปี 2557 มีการปรับงบการเงินย้อนหลัง จำนวน 31 บริษัท และลดลงในงบการเงินปี 2558 เพียงจำนวน 24 บริษัท ซึ่งการปรับงบการเงินย้อนหลังในงบการเงินปี 2558 เกิดจากสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานใหม่ จำนวน 15 บริษัท สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี 5 บริษัท และ สาเหตุจากความผิดพลาด 4 บริษัท และจากข้อพบในบริษัทขนาดเล็กเท่านั้นที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ มีระบบการกำกับดูแลที่ส่งผลให้งบการเงินให้มีคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม สาเหตุความผิดพลาดที่ค้นพบส่วนใหญ่มาจากบริษัทย่อย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะต่อฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

- 1) ผู้สอบบัญชี ใช้เป็นข้อมูลขั้นต้นในการให้ความสำคัญกับการตรวจสอบบัญชีของบริษัทย่อย เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากการแก้ไขข้อมูลที่เกิดจากความผิดพลาดไม่ว่าจะเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้บริหาร

- 2) ผู้ตรวจสอบภายใน ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการตรวจสอบ และควรจะทำให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในของบริษัทน้อยมากขึ้นเพื่อให้การจัดทำงบการเงินให้มีคุณภาพ เพื่อลดความผิดพลาดในการจัดทำงบการเงิน
- 3) หน่วยงานภาครัฐ- กรมสรรพากร ใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบลักษณะข้อมูลในการรายงานทางการเงินของบริษัทน้อยมากขึ้น เนื่องจากความผิดพลาดดังกล่าวอาจส่งผลให้มีการเสียภาษีผิดพลาด
- 4) คณะกรรมการตรวจสอบ ใช้เป็นข้อมูลในการให้ความสำคัญกับลักษณะข้อมูลในการรายงานทางการเงินของบริษัทน้อยมากขึ้น เพื่อป้องกันการทุจริตการรายงานทางการเงิน
- 5) ผู้ถือหุ้น-นักลงทุน ใช้เป็นข้อมูลขั้นต้นในการพิจารณาตัดสินใจ และให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลองค์กรที่ลงทุนในบริษัทน้อยมากขึ้น มีการติดตามข่าวสารจากตลาดหลักทรัพย์เพื่อหาสาเหตุเกี่ยวกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง

ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาสาเหตุและลักษณะของข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 3 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 139 บริษัท ในงบการเงินปี 2558 พบว่ามีการปรับงบการเงินย้อนหลัง จำนวน 24 บริษัท ซึ่งเกิดจากสาเหตุการปรับใช้มาตรฐานใหม่ จำนวน 15 บริษัท สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี 5 บริษัท และ สาเหตุจากความผิดพลาด 4 บริษัท ซึ่งจากข้อเท็จจริงดังกล่าว งานวิจัยในอนาคตควรจะมีการตรวจสอบว่านักลงทุนตอบสนองต่อการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุ ทั้ง 3 แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

จุดอ่อนของงานวิจัย

จากการศึกษาสาเหตุและลักษณะของข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 3 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 139 บริษัท พบว่าในปี 2558 มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาด เป็นบริษัทขนาดเล็ก จำนวนเพียง 4 บริษัท ซึ่งจากข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้การหาสาเหตุที่แท้จริงในการปรับงบการเงินย้อนหลังจากความผิดพลาดจากกลุ่มตัวอย่างที่น้อยเกินไป ทำให้ผลที่ได้จาก Regression Model อยู่ในระดับที่ไม่มีความสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์ตรวจสอบงบการเงินบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยนี้ นอกจากนี้ จุดอ่อนของงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินโดยเฉพาะนักลงทุนได้รับประโยชน์ เนื่องจาก

ผลการวิจัยพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังจากสาเหตุความผิดพลาดมีน้อยมาก ย่อมแสดงให้เห็นความรับผิดชอบของผู้บริหารสูงสุดทางการเงินของบริษัทและความรับผิดชอบต่อผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ แสดงให้เห็นการสร้างควมไว้วางใจและความเชื่อมั่นของนักลงทุนที่มีต่อบริษัทและผู้สอบบัญชีในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สรุป

บรรณานุกรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ข้อมูลบริษัทจดทะเบียน, สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559
จาก <http://www.set.or.th/set/commonslookup.do>

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **FSTHL: FTSE SET Large Cap**. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน
2559 จาก [http://marketdata.set.or.th/mkt/ftsequotation.do?indexID=FSTHL](http://marketdata.set.or.th/mkt/ftsequotation.do?indexID=FSTHL&language=th&country=TH)
&language=th&country=TH

ปกรณ์ เพ็ญภาคกุล. ผู้สอบบัญชี. **สัมภาษณ์**, 20 สิงหาคม 2559

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. **มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง
นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการบัญชีและข้อผิดพลาด**.
สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2558 จาก [http://www.fap.or.th/images/column_](http://www.fap.or.th/images/column_1450922956/TAS%208-web.pdf)
1450922956/TAS%208-web.pdf

Albring, S. M., Huang, S. X., Pereira, R., & Xu, X. (2013). **The effects of accounting
restatements on firm growth**. *Journal of Accounting and Public Policy*, 32(5),
357-376.

Anderson, K. L., & Yohn, T. L. (2002). **The effect of 10K restatements on firm value,
information asymmetries, and investors' reliance on earnings**. *Information
Asymmetries, and Investors' Reliance on Earnings* (September 2002).

business dictionary .com. **Soft Assets**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2558 จาก
<http://www.businessdictionary.com/definition/soft-asset.html>

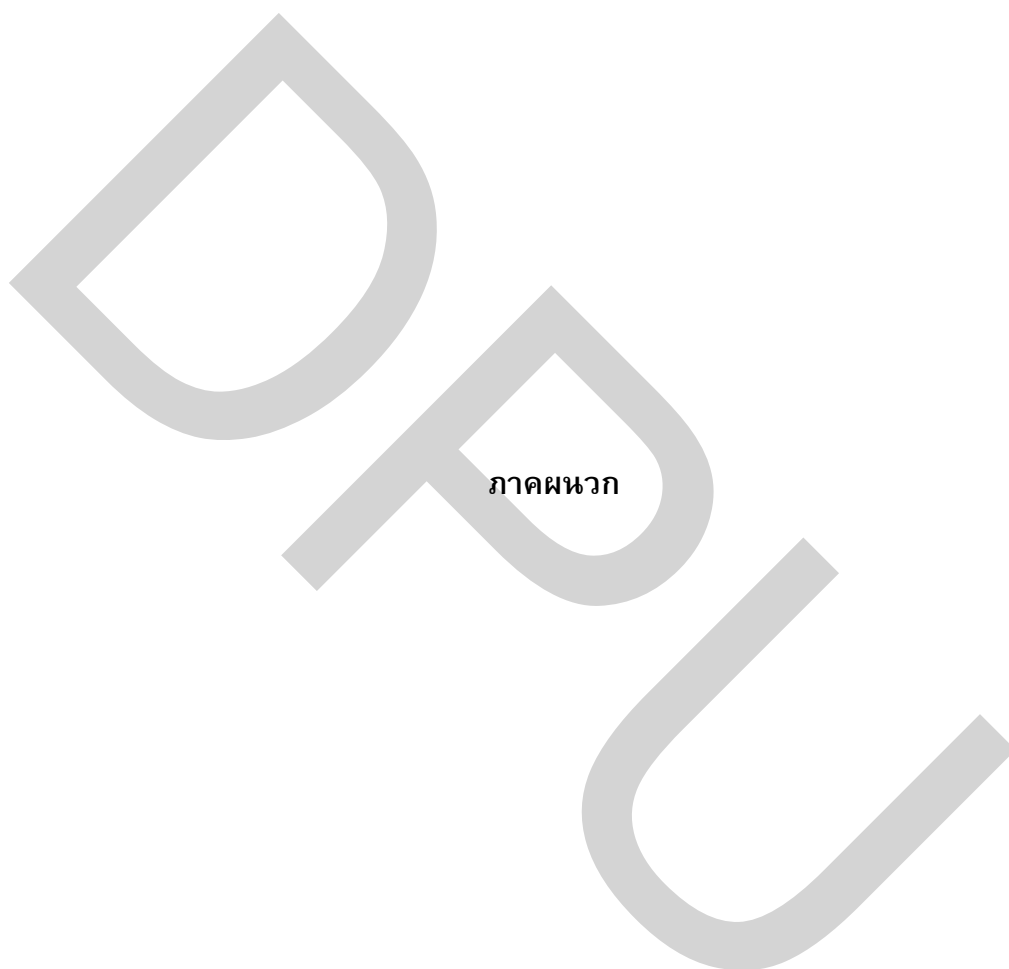
Dechow, P. M., Ge, W., Larson, C. R., & Sloan, R. G. (2011). **Predicting Material
Accounting Misstatements**. *Contemporary accounting research*, 28(1), 17-82.

Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). **Understanding earnings quality: A review
of the proxies, their determinants and their consequences**. *Journal of
Accounting and Economics*, 50(2), 344-401.

Hayes, B. L. (2014). **Identifying unintentional error in restatement disclosures**.
Available at SSRN 2269086.

Herly, M., Bartholdy, J., & Thinggaard, F. (2013). **Do Restatements Break Bad Habits?
Evidence of Earnings Quality in Restating Firms**. *Evidence of Earnings
Quality in Restating Firms* (October 16, 2013).

- Hirschey, M., Smith, K. R., & Wilson, W. M. (2013). **The Effect of Restatement Detection Speed on Reporting Credibility.** *Available at SSRN 2311446.*
- Imoniana, J. O., Perera, L. C., & Lima, F. G. (2012). **Errors in Audited Financial Statements and Restatement–Evidence from Brazil.** *Available at SSRN 2142910.*
- Ma, C. (2011). **Research on Impact of Financial Restatement on Firm Value in Chinese Listed Firms.** *Available at SSRN 1870971.*
- Palmrose, Z. V., & Scholz, S. (2000). **Restated financial statements and auditor litigation.** *Available at SSRN 248455.*
- Park, J. J. (2009). **Assessing the materiality of financial misstatements.** *Journal of Corporation Law*, 34, 513.
- Raghunandan, K., & Rama, D. V. (2007). **Determinants of audit committee diligence.** *Accounting Horizons*, 21(3), 265-279.
- Richardson, S. A., Tuna, A., & Wu, M. (2002). **Predicting earnings management: The case of earnings restatements.** *Min, Predicting Earnings Management: The Case of Earnings Restatements (October 2002).*
- Scholz, S. (2014). **Financial Restatement Trends in the United States: 2003-2012.** Retrieved from <http://www.thecaq.org/docs/reports-and-publications/financial-restatement-trends-in-the-united-states-2003-2012.pdf>
- Wang, X., Young, D., & Zhuang, Z. (2008, August). **The effects of mandatory adoption of International Financial Reporting Standards on information environments.** In *American Accounting Association Conference, Anaheim, California.*
- Wang, Y. F. (2013). **Internal control and financial quality: evidence from post-SOX restatement.** *Accounting & Taxation*, 5(1), 19-28.
- Zhihua, W. Y. W. (2008). **The Theoretical Review of Financial Restatement Research** [J]. *Securities Market Herald*, 3, 011

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ผลจากการวิเคราะห์ Regression Model

Regression Model

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.860 ^a	.740	.220	7.37728E6

a. Predictors: (Constant), mb58, pl58

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.550E14	2	7.751E13	1.424	.510 ^a
	Residual	5.442E13	1	5.442E13		
	Total	2.094E14	3			

a. Predictors: (Constant), mb58, pl58

b. Dependent Variable: res58

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1748232.265	1.812E7		.096	.939
	pl58	88883.785	75473.760	.633	1.178	.448
	mb58	-6448149.616	4242292.212	-.817	-1.520	.370

a. Dependent Variable: res58

ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	สุฎีกา รักประสูติ
คุณวุฒิ	ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัย มหาสารคาม บริหารธุรกิจ มหาลัยบัณฑิต (การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (ปีพ.ศ 2540 -ปัจจุบัน)
งานวิจัย	Audit Governance and Sustainable Audit Success: An Empirical Investigation of Certified Public Accountants (CPAs) in Thailand (2013 A.D.) Roles of Risk Management Strategy in Goal Achievement: Evidence from Thai Listed Firms (2012 A.D.) การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินของงบการเงินบริษัทกลุ่มหลักทรัพย์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2550) ศึกษาการใช้ปัจจัยและองค์ประกอบความเสี่ยงในการประเมินความเสี่ยงในการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน (พ.ศ. 2549)
บทความวิชาการ	บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในต่อการจัดการความเสี่ยงองค์กร: ปัจจัยสาเหตุและผลลัพธ์ (พ.ศ. 2558) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของงบการเงิน (พ.ศ. 2558) สภาวะวิชาชีพบัญชี: ความน่าเชื่อถืองบการเงินไทยในระบบธรรมาภิบาล (พ.ศ. 2549) การใช้ประโยชน์จากการบัญชีในการบริหาร(พ.ศ. 2546)